

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
ปริญญา

รัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน
อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

Factors Relating People's Participation in the Civil Society Project of
Khaohinson Sub-district Local Administration Organization,
Amphoe Phanomsarakam, Changwat Chachoengsao

นามผู้วิจัย นายวราห์ เงินประดิษฐ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรินทร์ ชาญศิลป์, Ph.D.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุพัตรา จุลณะปิยะ, ศก.ม.)

กรรมการ

(อาจารย์อรนันท กถันทประ, ร.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์จตุพร บานชื่น, M.S.S.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อางคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๘ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม
จังหวัดฉะเชิงเทรา

Factors Relating People's Participation in the Civil Society Project of
Khaohinson Sub-district Local Administration Organization,
Amphoe Phanomsarakam, Changwat Chachoengsao

โดย

นายวราห์ เงินประดิษฐ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
พ.ศ. 2549

ISBN 974-16-1175-7

วราห์ เงินประดิษฐ 2549: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม
จังหวัดฉะเชิงเทรา ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชา
รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ประชานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วัชรินทร์ ชาญศิลป์, Ph.D. 151 หน้า

ISBN 974-16-1175-7

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมใน โครงการชุมชนเข้มแข็ง
และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การ
บริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่เข้าร่วมใน โครงการชุมชนเข้มแข็งจำนวน
129 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากใน โครงการชุมชนเข้มแข็ง ปัจจัยที่มี
ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ
โครงการชุมชนเข้มแข็ง บทบาทของผู้นำชุมชน และความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการ
ชุมชนเข้มแข็ง ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่
เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และความรู้เกี่ยวกับโครงการ
ชุมชนเข้มแข็ง

ธวัช เงินประดิษฐ์

ลายมือชื่อนิติกร

Stamps ban

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

1 / 15.1 / 49

Wara Khoenpratiyuth 2006: Factors Relating People's Participation in the Civil Society Project of Khaohinson Sub-district Local Administration Organization, Amphoe Phanomsarakam, Changwat Chachoengsao. Master of Arts (Political Science), Major Field: Political Science, Department of Political Science and Public Administration. Thesis Advisor: Assistant Professor Vacharin Chansilp, Ph.D. 151 pages. ISBN 974-16-1175-7

The objectives of this thesis were to study the level and the factors relating people participation in the Civil Society Project of Khaohinson Sub-district Local Administration Organization, Amphoe Phanomsarakam, Changwat Chachoengsao.

The samples consisted of 129 volunteers who participated in the Civil Society Project of Khaohinson Sub-district Local Administration Organization, Amphoe Phanomsarakam, Changwat Chachoengsao. Questionnaires were distributed to collect the data. Analytical statistics used were Percentage, Mean, Standard Deviation, Chi-Square and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The significant level was set at .05

The findings revealed of samples have high level of participation in the Civil Society Project of Khaohinson Sub-district Local Administration Organization, Amphoe Phanomsarakam, Changwat Chachoengsao. The factors relating such participation were perception of the Civil Society Project, role of leadership and expectation on benefit of the Civil Society Project. Whereas, the factors did not relate such participation were gender, occupation, income, level of education, living duration and knowledge of the Civil Society Project.

Wara Khoenpratiyuth

Student's signature

V. Chansilp

Thesis Advisor's signature

March / 1 / 06

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา แนะนำ และให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรินทร์ ชาบุญศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุพัตรา จุณณะปิยะ อาจารย์ ดร. อรนนท์ กลั่นทปฺระ กรรมการที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ไฉไล ศักดิ์วิรพงษ์ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ผู้วิจัย
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อนทุกคนที่กรุณาตอบแบบสอบถาม นอกจากนี้ขอขอบคุณบิดา
มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนนิสิตสาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
รุ่นที่ 13 ที่ได้ช่วยเหลือหนุนและเอื้ออำนวยให้การวิจัยประสบความสำเร็จ

ประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่คณาจารย์ทุกท่านในสาขารัฐศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่ได้ให้ความรู้ในการวิจัย เป็นผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้
สำเร็จด้วยดี

วราห์ เงินประดิษฐ์

กุมภาพันธ์ 2549

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	25
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร	34
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	39
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	43
แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง	45
ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน	47
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	61
กรอบแนวคิดของการวิจัย	62
สมมติฐานการวิจัย	63
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	64
วิธีการและอุปกรณ์	64
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	64
การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การทดสอบเครื่องมือ	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	75
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	76
ผลการวิจัย	76
ข้อวิจารณ์	106
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	114
สรุปผลการวิจัย	114
ข้อเสนอแนะ	117
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	120
ภาคผนวก	130
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	131
ภาคผนวก ข คະแนนการจัดกลุ่มย่อย	140
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	143
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรในหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบล เขานินซ้อน และจำนวนสัดส่วนตัวอย่าง	66
2	จำนวน และร้อยละ ของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	77
3	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็ง	79
4	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้เกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็ง	81
5	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้นำชุมชน	83
6	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวัง ผลประโยชน์จาก โครงการชุมชนเข้มแข็ง	85
7	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ของประชาชนด้านการร่วมตัดสินใจในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขานินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	87
8	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ของประชาชนด้านการร่วมปฏิบัติการในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขานินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ของประชาชนด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	91
10	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ของประชาชนด้านการร่วมติดตามประเมินผลในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา	93
11	สรุปลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราในด้านต่าง ๆ	95
12	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการชุมชนเข้มแข็ง	96
13	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการชุมชนเข้มแข็ง	97
14	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง	98
15	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการชุมชนเข้มแข็ง	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง	100
17	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ ชุมชนเข้มแข็ง	102
18	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง	103
19	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง	104
20	แสดงความสัมพันธ์ความคาดหวังผลประโยชน์จาก โครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ ชุมชนเข้มแข็ง	105
21	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	117
 ตารางผนวกที่		
ข1	แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง	141
ค1	การกำหนดค่าความยากง่ายของคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง	145

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ค2	ค่าความเชื่อมั่นของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ในภาพรวม	146
ค3	ค่าความเชื่อมั่นของบทบาทผู้นำชุมชนในภาพรวม	147
ค4	ค่าความเชื่อมั่นความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง ในภาพรวม	148
ค5	ค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งในภาพรวม	149

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

62

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาความยากจนของประชาชนไทยในชนบทและชุมชนเมือง ยังเป็นปัญหาหลักที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขได้ ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศมีอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว บางชุมชนหรือบางครอบครัวไม่สามารถพึ่งตนเองได้และมีปัญหาหนี้สินเกินความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ สถานการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ดังนั้นปัญหาความยากจนจึงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศชาติทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญเร่งศึกษาหาแนวทางแก้ไขอย่างรีบด่วน ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่นตามมา อาทิเช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ที่ส่งผลต่อความสูญเสียอย่างมากให้กับประเทศไทยอยู่ในขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นในสังคมเมืองหรือสังคมชนบท โดยพบว่า หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีการหันมาสนใจการพัฒนาโดยให้เน้นการพัฒนาชุมชนให้ชุมชนเป็นตัวนำในการพัฒนาโดยต้องปฏิบัติร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงได้มุ่งเน้นพัฒนาประชาชนไทยให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศยิ่งขึ้น เพื่อนำมาซึ่งการแก้ปัญหาสังคมในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543)

จากปัญหาดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 อนุมัติตามมติคณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2542 ที่เห็นชอบในหลักการของแผนปฏิบัติการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติต่าง ๆ ของสังคม ทั้งในเรื่องของการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหา และให้ความสำคัญแก่การป้องกันปัญหายาเสพติดไม่ให้เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ ทั้งนี้ กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะดำเนินการทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอซึ่งเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิถีทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และถ่ายทอดเทคนิคการเสริมสร้างความเข้มแข็งตามกระบวนการประชาคมลงสู่ชุมชน

ระดับหมู่บ้านและตำบล ส่วนกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระดับหมู่บ้านและตำบลจะเป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจวางแผน ดำเนินงาน และติดตามประเมินผลการแก้ปัญหาวิกฤตของชุมชนในลักษณะประชาคม โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นแกนนำของหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือสภาตำบล (สท.) เป็นแกนนำของตำบลและมีกลุ่มแกนนำระดับตำบลเป็นหน่วยสนับสนุน ผลการดำเนินงานตามกระบวนการของชุมชนในระดับหมู่บ้านและตำบล โดยการสนับสนุนช่วยเหลือของจังหวัดและอำเภอจะทำให้ตำบลและหมู่บ้านมีแผนในการแก้ไขปัญหาวิกฤตอย่างเป็นองค์รวม จากนโยบายดังกล่าว จึงได้มีการจัดให้มี “โครงการชุมชนเข้มแข็ง” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หลักอันหนึ่งของการกระจายบริการและการปฏิบัติการไปสู่ท้องถิ่น (decentralization) และการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (public participation) ในการป้องกันปราบปรามปัญหาสุขภาพเสพติดภายในชุมชน เน้นรูปแบบที่ประชาชนหรือองค์กรชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น ร่วมมือ ประสานงานกันเพื่อความสงบสุขปลอดภัยของชุมชน (กรมการปกครอง, 2542)

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาคิชฌกูฏ อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างมาก รวมไปถึงปัญหาอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลักทรัพย์ ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาความยากจน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้และระดับการศึกษาต่ำ ประกอบกับปัญหาประชากรแฝงที่อาศัยอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม 304 ซึ่งมีพื้นที่อยู่ใกล้กับตำบลเขาคิชฌกูฏ รวมถึงปัญหาของแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้ยังเป็นทางผ่านของการลักลอบขนย้ายยาเสพติดจากชายแดนในอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เข้าไปในกรุงเทพมหานคร ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยทางหน่วยงานภาครัฐในระดับอำเภอและระดับจังหวัดจึงได้เข้ามาสนับสนุน ในการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยเสพติดร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคิชฌกูฏ จึงได้มีการกำหนดโครงการที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ได้แก่ “โครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาคิชฌกูฏ, 2548) โดยให้มีการจัดการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครป้องกันชุมชนตามโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งมีการจัดอบรมขึ้นทุกวันที่ 1 ของเดือน ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาคิชฌกูฏ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการดังกล่าว ได้มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยเสพติดหรือไม่ และมีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาคิชฌกูฏ อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลที่ได้ศึกษาเป็นแนวทางในการ

วางแผนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมอันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานในโครงการชุมชนเข้มแข็งประเภทอื่น ๆ ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลที่เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนดำเนินงานในโครงการชุมชนเข้มแข็งของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการชุมชนเข้มแข็งในเรื่องของการตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติการตามโครงการ และการติดตามประเมินผล
3. เพื่อเป็นแบบอย่างแนวทางของการดำเนินงานในโครงการชุมชนเข้มแข็งเพื่อพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ให้เกิดความเข้มแข็ง
4. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งในระดับอื่น ๆ ต่อไป
5. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาแก่ผู้ที่จะทำการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งตามโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยเสถียร ซึ่งคัดเลือกจากรายการอาสาสมัครจากประชาชนในหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 221 คน ในการประชุมประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 ตั้งแต่เวลา 9.00-12.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน

นิยามศัพท์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้นิยามศัพท์ดังต่อไปนี้

“โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา” หมายถึง โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ฝึกอบรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสถียรในระดับท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

“ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง ประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการร่วมตัดสินใจ ได้แก่ การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. ด้านการร่วมปฏิบัติการ ได้แก่ การเข้าร่วมโครงการ โดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การร่วมในการบริหารหรือการร่วมมือ อีกทั้งการร่วมแรงร่วมใจ

3. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ การรับประโยชน์ร่วมกันทั้งทางวัตถุ ทางสังคม หรือ โดยส่วนบุคคล

4. ด้านการร่วมติดตามประเมินผล ได้แก่ การพยายามที่จะควบคุมหรือตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป

“เพศ” หมายถึง ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล เขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยเพศชาย และเพศหญิง

“อาชีพ” หมายถึง ประเภทของอาชีพที่ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำการประกอบอาชีพ คือ

1. เกษตรกรรม
2. ค้าขาย
3. รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
4. รับจ้าง
5. นักเรียน/นักศึกษา
6. อื่นๆ

“ระดับการศึกษา” หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับตามระบบการศึกษาสากลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ

1. ระดับประถมศึกษา
2. ระดับมัธยมศึกษา/ปวช.
3. ระดับอนุปริญญา
4. ระดับปริญญาตรี
5. อื่นๆ

“รายได้” หมายถึง ผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ยต่อเดือน คือ

1. ระดับรายได้ 1,000 - 5,000 บาท
2. ระดับรายได้ 5,001 - 10,000 บาท
3. ระดับรายได้ 10,001 - 15,000 บาท
4. ระดับรายได้ 15,001 - 20,000 บาท
5. ระดับรายได้ 20,001 ขึ้นไป

“ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน” หมายถึง ช่วงเวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งแต่วันแรกจนถึงปี พ.ศ. 2548 นับเวลาเป็นปี

“การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งจากสื่อบุคคลหรือจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อเฉพาะกิจจากการกระจายข่าวหรือเอกสารเผยแพร่ของทางราชการ

“ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง ข้อมูล ข้อเท็จจริงและรายละเอียด ต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้

“บทบาทของผู้นำชุมชน” หมายถึง การแสดงออกตามอำนาจหน้าที่ของผู้นำชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชน รวมถึงทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ

“ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง ความคาดหวังของประชาชนที่จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับมีความหมาย ทั้งผลตอบแทนที่สังคมส่วนรวมจะได้รับและผลตอบแทนต่อตัวเอง ซึ่งเป็นผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม และผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม

ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ปัญหายาเสพติดในชุมชนลดลง สภาพแวดล้อมของชุมชนดีขึ้น คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อชุมชน เป็นต้น

ผลตอบแทนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นต้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลตาบตาบเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
6. แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง
7. ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

ในเรื่องของแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง (civil society) มีผู้ให้คำเรียก หลายอย่าง อาทิ ประชาสังคม ชุมชนเข้มแข็ง อารยสังคม และสังคมพลเมือง ขณะเดียวกันก็มีผู้ให้นิยาม ชุมชนเข้มแข็ง แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม ดังนี้

ชูชัย (2540: 24) ได้กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤติการณ์ หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลัดซับซ้อนและยากแก่การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร ไม่ว่าจะป็นภาครัฐ ธุรกิจเอกชน หรือประชาชน ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา หรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของภาคส่วนต่างๆในสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ ภายใต้โครงสร้างของรัฐ ประกอบด้วย ภาครัฐหรือราชการ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม

ประเวศ (2540: 27) ได้กล่าวว่า การมุ่งเกื้อหนุนให้ภาคสังคมหรือภาคประชาชนเข้มแข็ง และเกิดคุณภาพทางสังคม ทั้งนี้จะต้องพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งที่ชุมชน ดังนั้น ความหมายของประชาสังคมในที่นี้ คือ การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ อุดมคติและความเชื่อมร่วมนั้นในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกัน เอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก มิตรภาพและเรียนรู้กัน ในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง ตลอดจนมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม ซึ่งประชาสังคมที่เข้มแข็งจะต้องมีรากฐานที่เกิดจากการมีชุมชนที่หลากหลายและเข้มแข็ง ทั้งนี้จะต้องผ่านกระบวนการร่วมกันของคนในสังคมชุมชน ทั้งในแนวคิดอันหมายถึง โครงสร้างอำนาจที่เป็นทางการ และแนวนอนอันหมายถึงพันธมิตร เพื่อน เครือข่ายเข้าหากัน

ไพบูลย์ (2541: 3) กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง สังคมที่ประชาชนทั่วไปมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนโดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการและกิจกรรมหลากหลายของประชาชนที่จัดขึ้น

กฤษฎา (2542: 24-25) ได้ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็งว่า หมายถึง พื้นที่การเมืองสาธารณะ (public sphere) ของประชาชนที่กำเนิดจากคนชั้นกลาง และขยายไปสู่กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่สนใจเข้าร่วมในพื้นที่การเมืองสาธารณะนี้ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการสร้างพื้นที่การเมืองสาธารณะของประชาชนโดยตรงซึ่งไม่ตกอยู่ภายใต้พื้นที่การเมืองของรัฐ หรือพื้นที่ทางเศรษฐกิจของทุน นอกจากนี้ยังเป็นการเคลื่อนไหวต่อสู้ของภาคประชาชน เป็นกลุ่มปฏิบัติการ ที่กลุ่มต่าง ๆ ร่วมมือกันต่อสู้กับกลุ่มอื่นหรือรัฐ เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไปตามอุดมการณ์ที่ยึดถือมากกว่าจะคำนึงถึงผลประโยชน์เพียงอย่างเดียวเนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดการกับปัญหาของสังคมได้ แม้รัฐจะกระจายอำนาจมากขึ้นก็ตาม แต่รัฐยังพยายามรักษาสถานภาพการครอบงำโดยรวมศูนย์อำนาจเอาไว้ ทำให้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน หรือประชาชนกับประชาชนรุนแรงขึ้น ทำให้ขบวนการทางสังคมหันมาสนใจพื้นที่ของประชาสังคมมากขึ้น ความเข้มแข็งของประชาสังคมขึ้นอยู่กับขบวนการที่เข้มแข็ง กว้างขวาง หลากหลายนมากขึ้น

อนึ่ง (2542: 2) ได้ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็งว่า เป็นความผูกพันของผู้คนที่หลากหลายบนฐานของความร่วมมือและการแสวงหาการมีส่วนร่วม ด้วยสำนึกของความเป็นพลเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึงเครือข่ายกลุ่ม ชุมชน สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือความเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐกับปัจเจกชน โดยมีจุดเน้นที่ไม่ยอมให้รัฐครอบงำ แม้จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐและร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้นำ กำกับ และคัดค้านรัฐได้พอสมควร รวมทั้งไม่นิยมลัทธิปัจเจกชนแบบสุดขั้วที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากสนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่ม และรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องประโยชน์เฉพาะกลุ่ม

ธีรยุทธ (2547: 19-22) ได้กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การคานอำนาจระหว่างรัฐกับสังคม รัฐกับกิจกรรมการรวมกลุ่ม และการแสดงความคิดเห็นของสังคม ซึ่งหมายถึง สังคมที่สมาชิกมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่งาน ทุ่มเทร่วมกันในประเด็นร่วมกันของสังคมในสิ่งที่เป็นผลประโยชน์โดยรวมของภาคสาธารณะหรือของส่วนรวม อันมีหน่วยหรือองค์กรรวมทางสังคมอยู่หน่วยหนึ่งซึ่งมีลักษณะมั่นคง ถาวร ดำรงเป็นพื้นฐาน ในหน่วยของสังคมการเมืองจะมีพื้นที่เปิดเวที โอกาสร่วมกันอยู่หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งประเภท ซึ่งจะเป็นที่ที่ฝ่ายต่าง ๆ ในหน่วยหรือองค์กรได้พบปะสนทนาหรือสื่อสารกันทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ความต้องการ หรือบรรลุการประนีประนอมเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของหน่วยหรือองค์กรนั้นไม่ว่าจะเป็นในระดับชุมชน จังหวัด ประเทศ หรือประชาคมโลก

จากความหมายของประชาสังคมตามทรรศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง สังคมที่ประชาชนเป็นใหญ่ หรือเป็นสังคมของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน กล่าวคือ เป็นสังคมที่สมาชิกของสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการเคลื่อนไหวดำเนินกิจกรรมในรูปแบบการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ทั้งนี้ โดยมุ่งประโยชน์ของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ เป็นสำคัญ

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ดังต่อไปนี้

สธยา (2533: 55-56) กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะดังนี้

1. มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ ประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชน และจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกัน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ
2. มีการจัดการชุมชนที่ดี คือ สมาชิกในชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ วางแผน จัดกระบวนการ ดำเนินงานและประเมินผลการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. มีภาวะผู้นำ คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นไม่ผูกขาดความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่นและร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุป ผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ ผู้ที่เชื่อมประสานแนวความคิดต่าง ๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชน เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง
4. เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ คือ สมาชิกและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่พึ่งประสงค์
5. เป็นชุมชนสงบสุข ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสุข บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน
6. เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน กล่าวคือ ชุมชนเข้มแข็งดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลาย อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง

สมพันธ์ (2540: 39) ได้กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของชุมชนเข้มแข็ง มีดังนี้

1. มีอุดมการณ์ร่วมกัน คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนร่วมกัน และการยอมรับในอุดมการณ์ และทิศทางการพัฒนาซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มหรือองค์กรไว้
2. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการจัดทำข้อตกลงในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาร่วมกัน
3. มีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นความพยายามขององค์กรในการสร้างผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการรวมตัวเป็นองค์กร โดยมีการกระจายอย่างเป็นธรรม
4. มีทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญขององค์กร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านความคิด ศิลธรรม การประกอบอาชีพ การพูด การประสานงาน และผู้นำที่มีบารมี ผู้นำด้านต่าง ๆ เหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อองค์กร
5. มีสมาชิก ทั้งที่เป็นสมาชิกในองค์กรและชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เข้าร่วม แต่มีผลกระทบต่อองค์กรทั้งด้านความร่วมมือ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ และผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน
6. มีการจัดการบริหาร ซึ่งถือเป็นตัวประกอบที่สำคัญและชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กร และบทบาทหน้าที่ การกำหนดกฎกติการ่วมกัน สถานที่และทรัพยากรที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ การสื่อสาร และการประสานงาน กระบวนการควบคุมตรวจสอบและการประเมินผล
7. มีกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีประโยชน์ต่อองค์กร สมาชิกและชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนา
8. มีทรัพยากรที่เป็นทุนและงบประมาณ เช่น ทรัพยากรด้านความรู้ ประสบการณ์และเทคโนโลยี ทรัพยากรด้านการระดมทุนและงบประมาณ และการประสานทุนจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน

ทวิศักดิ์ (2541: 8-10) ได้กล่าวถึงลักษณะชุมชนเข้มแข็ง ไว้ดังนี้

1. มีจิตสำนึกชุมชนหรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันและมีมิตรภาพ ยอมรับในศักยภาพของกันและกันและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นต้น

2. เป็นชุมชนเรียนรู้ คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกชุมชน และความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

การเป็นชุมชนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพราะผลจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดหาวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน

3. มีเครือข่ายชุมชน คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง

สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2541: 27-30) จำแนกลักษณะร่วมของชุมชนเข้มแข็ง ดังนี้

1. มีความหลากหลาย แยกพิจารณา 2 มิติ คือ

1.1 เชิงรูปแบบ

1.1.1 พื้นที่: รวมตัวโดยยึดอาศัยพื้นที่ หรืออาณาบริเวณเป็นขอบเขตการรวมตัวซึ่งอาจเป็นเขตการปกครอง หรือขอบเขตเชิงภูมิโนเวศ หรือเขตเศรษฐกิจ

1.1.2 การรวมตัว: ระดับการรวมตัวแตกต่างกันไปตามระดับความพร้อม หรือ ลักษณะกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน เช่น กลุ่ม ชมรม องค์กร สมาคมสถาบัน มูลนิธิ สหกรณ์ สมัชชา ฯลฯ

1.1.3 กลุ่มคนที่มารวมตัวกัน: วัย อายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ฐานะ อาชีพ ฯลฯ

ความหลากหลายในเชิงรูปแบบนี้จะช่วยให้กลุ่มมีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันสูง เพราะต้อง เข้าใจความต้องการซึ่งกันและกันอย่างมา

1.2 เชิงเนื้อหา

1.2.1 กิจกรรม: อาจแยกตามลักษณะของรูปแบบและความถนัดและกลุ่มองค์กร นั้น ๆ แต่ภายในองค์กรนั้นมักผสมผสานกิจกรรมหลายด้านเข้าด้วยกันตามความเหมาะสมและความถนัด

1.2.2 ประเด็นความสนใจ/ปัญหา: เจาะลึกที่สำคัญในการรวมกลุ่มของคน คือ ความสนใจ ซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายของการรวมตัว และต่างก็ดำเนินกิจกรรมกลุ่มร่วมกันบน พื้นฐานของจุดสนใจร่วมกันดังกล่าว อันเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามมา

2. มีความเป็นชุมชน ซึ่งครอบคลุมความหมายที่กว้างถึงอาณาบริเวณ หรือบริบทขนาดใหญ่ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันผ่านทางใดทางหนึ่ง หรืออาจพิจารณาถึงความเป็นชุมชนภายใน กลุ่มองค์กรขนาดเล็กที่รวมตัวกันด้วยความรัก ความผูกพัน ความสนใจ หรือผลประโยชน์ร่วมกัน

3. มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม อันเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งในประชาสังคม อาจพิจารณาได้ถึงการ สำนึกถึงพลังแห่งตนเองว่าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ ทั้งนี้มีส่วนสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันของสังคมและการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของคนในสังคมให้เกิดอย่างกว้างขวาง

4. มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการสร้างเงื่อนไข หรือกิจกรรมร่วมกันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม ตลอดจนพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรม

5. มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร กลุ่มประชาสังคมที่จะยั่งยืนต้องมีระบบการจัดการที่ดี มีระบบสื่อสารแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน

บุญนาท (2543: 65) ได้กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็งที่ดี มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีเครือข่ายองค์กรทางสังคม (civic association)
2. มีขนบของการตอบแทน (norms of reciprocity)
3. มีความไว้วางใจทางสังคม (social trust)
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะอย่างต่อเนื่อง
5. ความสัมพันธ์ของประชาชนเป็นแนวนอน หรือเท่าเทียมกัน

ธีรวงษ์ (2543: 42) ได้กล่าวว่า ชุมชนเข้มแข็งหรือประชาสังคม มีลักษณะ 9 ประการ ได้แก่

1. มีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
2. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก
3. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกันและมีความรักในท้องถิ่น รักชุมชน
4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ
5. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
6. มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย และติดต่อสื่อสารกันหลากหลายรูปแบบ
7. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
9. มีการเสริมสร้างผู้นำและการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

สัญญา (2543: 14-17) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ
2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง ด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ คือการวางแผน การจัดกระบวนการองค์กรของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล
3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ อาจแสดงถึงความรักต่อชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของหวงแหน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน
4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ คนมีคุณภาพและคุณธรรม สงบสุข มีจิตใจเอื้อกัน

Putnam (1993: 157-159) ได้กล่าวว่า ชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีเครือข่ายองค์กรทางสังคม
2. มีขนบของการตอบแทน
3. มีความไว้วางใจทางสังคม

ซึ่งทั้ง 3 ตัวประกอบนี้มีส่วนก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแข็งขันของคนในสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมสาธารณะอย่างต่อเนื่อง และความสัมพันธ์ของประชาชนอันเป็นความสัมพันธ์ในแนวระนาบหรือเป็นความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมกันของผู้ที่มีการกระทำระหว่างกัน

โดยสรุป ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ชุมชนที่คนในชุมชนมีจิตสำนึกชุมชนหรือสมาชิกในชุมชนสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน โดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งสมาชิกในชุมชนยอมรับในศักยภาพของกันและกันและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิก อีกทั้งยังจะต้องมีการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยต่อเนื่อง อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการสร้างเงื่อนไข หรือกิจกรรมร่วมกันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม ตลอดจนพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรม ซึ่งสมาชิกจะต้องช่วยกันเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การคิดหาวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน โดยมีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง

ประเภทของชุมชนเข้มแข็ง

ประเภทของชุมชนเข้มแข็งสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้ (บุญนาค, 2543: 58)

1. ชุมชนเข้มแข็งแบบรัฐนิยม ลักษณะนี้มีมากในประเทศโลกที่สาม รัฐต้องการคงสภาพอำนาจเดิมไว้ มีการกระจายอำนาจเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับหนึ่ง โดยจัดตั้งประชาคมระดับต่าง ๆ แต่ศูนย์กลางการตัดสินใจคือรัฐ เป็นการเพิ่มศักยภาพของรัฐในการจัดการและรักษาสถานภาพของรัฐในขณะที่อยู่ในสภาพอ่อนแอ ชุมชนเข้มแข็งลักษณะนี้ขัดกับหลักปรัชญาของชุมชนเข้มแข็ง
2. ชุมชนเข้มแข็งแบบทุนนิยม เป็นชุมชนเข้มแข็งของชนชั้นกลางและนายทุน ที่มุ่งการแข่งขันและการเพิ่มประสิทธิภาพให้กลไกตลาดและทุนทำงานได้อย่างอิสระ ปลอดจากการควบคุมโดยรัฐ แต่ให้พลังตลาดควบคุมรัฐ เป็นการลดบทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจและสังคม
3. ชุมชนเข้มแข็งแบบเสรีนิยมหรือแบบอาสาศัมคร เน้นความเป็น “พลเมือง” ที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ไม่ใช่พลเมืองดีของรัฐ ให้ความสำคัญชนชั้นกลาง กิจกรรมอาสาศัมคร กลุ่มสมาคมอิสระ มุ่งลดบทบาทของรัฐในกิจกรรมสาธารณะ ให้รัฐคอยตอบสนองความต้องการของประชาชน
4. ชุมชนเข้มแข็งแบบชุมชนนิยม แนวคิดนี้พัฒนามาจากแนวคิด “ชุมชนเข้มแข็ง” ขยายความเป็นชุมชนออกไปในวงกว้าง ในสังคมหนึ่ง ๆ สามารถมีชุมชนหลายแบบ เน้นที่ความร่วมมือเอื้ออาทร นำไปสู่พลังที่เข้มแข็งของภาคประชาชน เป็นการก่อตัวของชุมชน โดยละเลยโครงสร้างของรัฐ ประชาสังคมรูปแบบนี้มีได้ปฏิเสธรัฐโดยตรงรัฐยังคงเป็นแกนกลางที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

5. ชุมชนเข้มแข็งแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ เป็นการเคลื่อนไหวในพื้นที่สาธารณะด้วยกระบวนการประชาชน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง โครงสร้าง กฎ กติกา อุดมการณ์ของสังคม เช่น การต่อต้านลัทธิทุนนิยม คัดค้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อประชาชน แสดงสิทธิไม่เชื่อฟังรัฐ เป็นต้น เป้าหมายการต่อสู้ได้เป็นการยึดอำนาจรัฐ หรือเข้าไปต่อสู้ในสังคมนการเมืองของกลไกรัฐ (รัฐสภา รัฐบาล ศาล กฎหมาย) แต่สนใจพื้นที่การเมืองสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง เป็นการปรับสัมพันธ์ภาพทางอำนาจระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนใหม่

กล่าวได้ว่า โครงการชุมชนเข้มแข็งเป็นโครงการที่เกิดมาจากนโยบายของรัฐ โดยมีการกระจายอำนาจเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับหนึ่ง แต่ศูนย์กลางการตัดสินใจยังอยู่ที่รัฐ จึงจัดได้ว่ากรณีศึกษานี้เป็นประเภทชุมชนเข้มแข็งแบบรัฐนิยม

ปัจจัยและเงื่อนไขในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ทราบถึงปัจจัยที่กำหนดความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ในเรื่องปัจจัยและเงื่อนไขในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ดังต่อไปนี้

อุทัย และ อรศรี (2540: 24) ได้กล่าวว่า ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง มี 7 ประการ ดังนี้

1. โครงสร้างทางสังคมแบบแนวนอน หมายถึง สัมพันธภาพทางอำนาจในชุมชนที่เท่าเทียมกัน อำนาจในการเข้าถึงทรัพยากรหรือโอกาสในชุมชนไม่แตกต่างกันเงื่อนไขนี้เป็นปัจจัยให้เกิดความรัก ความสามัคคี ก่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างกว้างขวาง

2. ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การผลิต การบริโภค การสะสมและกระจายส่วนเกิน ประชาชนมีสิทธิและอำนาจในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากร มีรูปแบบการผลิตที่สนองความต้องการของตนเป็นหลัก และเชื่อมโยงกับระบบนิเวศน์ การบริโภคเน้นการพออยู่พอกิน ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่สะสมมาก หากมีการกระจายส่วนเกินสู่ญาติมิตร และสังคม ในรูปการแบ่งปัน ทำบุญ ชำระภาษี

3. ค่านิยมจากศาสนธรรม หรืออุดมการณ์ในการใช้ชีวิต ความเชื่อในเรื่องกรรม การเคารพ นอบน้อมต่อธรรมชาติในฐานะเป็นจิตวิญญาณ เอื้อให้เกิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มี ประสิทธิภาพ

4. กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิต กระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น การสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิม จากครอบครัว วัด สถานประกอบการ โดยการสังเกต ฟัง ถาม ทดลองทำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการเรียนรู้ที่นำมาปฏิบัติจริง

5. กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำตามธรรมชาติในชุมชนเกิดขึ้นได้หลายเงื่อนไข เช่น การ ประพฤติตนในกรอบของศีลธรรม การเป็นผู้ต่อสู้เพื่อชุมชน หรือเป็นผู้ทรงคุณความรู้ ชุมชนที่มี โครงสร้างทางสังคมในแนวนอน จะเกิดกลุ่มผู้นำธรรมชาติอย่างหลากหลายตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น และมีการทำงานในรูปการปรึกษาหารือ แสวงหาความร่วมมือในการแก้ปัญหา

6. ระบบความสัมพันธ์เชิงสังคมที่แน่นแฟ้น สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ การช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในสังคม ซึ่งเปรียบเสมือนระบบความมั่นคงและสวัสดิการชุมชน สมาชิกในชุมชนมี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูง มีกฎเกณฑ์ แบบแผนการดำเนินชีวิต ร่วมกัน ชุมชนที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น จะมีพลังสามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างดี

7. กลไกที่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็น สถานที่พักปะของชุมชนในวิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ หรือกระบวนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารสื่อรูปแบบต่าง ๆ ล้วนเป็นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ปรึกษาหารือกัน อันจะนำไปสู่การ ปรับตัวของชุมชนได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์

สัญญา (2543: 80-87) ได้กล่าวว่า การที่จะสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนได้ สามารถพิจารณาประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นที่ว่าเป็นที่ตัว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความ เจริญทางปัญญาจะสามารถสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและท้องถิ่น ถ้าไม่พัฒนาคนในท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นกุศโลบายของการ พัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2. หลักการพัฒนา 10 ประการ คือ

2.1 หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเอง เป็นการพัฒนา “คน” เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง ดังนั้น คนที่จะช่วยเหลือตนเอง และพึ่งตนเองได้นั้น จะทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2.2 หลักการเริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วจึงใส่ปัจจัยนำเข้าไป เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ จนเกิดการพัฒนาคคนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.3 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว การใช้ทรัพยากรจากบริบทที่ใกล้ ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุดและสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี ทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นไม่มากหรือน้อยเกินไป การอาศัยทรัพยากร เป็นการใช้เงินมาก และอาจเกินความจำเป็นของท้องถิ่น

2.4 การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดปัญญา สามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืนได้

2.5 วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน จะต้องดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของไทยที่ดีงาม และผู้นำท้องถิ่นจะต้องเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบไป เป็นการแก้ปัญหาท้องถิ่นล่มสลาย ทำให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

2.6 ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผล ต้องจัดทำในรูปของหนึ่งโครงการ มีลักษณะเป็นหนึ่งหน่วยระบบ มีผลผลิตที่คาดหวัง มีปัจจัยนำเข้าและกระบวนการทำงานที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นระบบ เมื่อโครงการดำเนินงานไปแล้ว สามารถประเมินผลและประสิทธิภาพได้

2.7 การประสานงาน เป็นหน่วยงานของราชการและเอกชนจะต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา ถ้าหน่วยงานของ

ราชการและเอกชนสามารถประสานงานให้ความร่วมมือกันได้อย่างดี จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน

2.8 การทำงานเชิงรุก เป็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาหมู่บ้านอย่างตรงประเด็นในการทำงานเชิงรุกนั้น ชาวบ้านในท้องถิ่นจะเข้าร่วมทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ในการทำงานระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนในท้องถิ่น และพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.9 ความมีคุณธรรมและมีศิลปะ การพัฒนาคนหากมุ่งแต่ความรู้ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว จะทำให้ความเป็นไทยขาดหายไปจากท้องถิ่น สิ่งสำคัญ คือ คุณธรรมและศิลปะที่แสดงความเป็นท้องถิ่นไทย ดังนั้น การพัฒนาจะต้องทำควบคู่กับคุณธรรมและศิลปะ

2.10 การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสภาพของท้องถิ่นในปัจจุบันของไทยเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่นำเข้ามาจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อความเป็นไทย เทคโนโลยีที่ดีนั้นจะต้องเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาคน แล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. วิธีการพัฒนา เป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา วิธีการพัฒนาจึงมุ่งที่ตัว “คน” เป็นสำคัญ กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาคน ได้แก่ วิธีการให้การศึกษาอบรม วิธีการทำงานกับกลุ่มคน วิธีพัฒนาแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ นักพัฒนาและผู้ถูกพัฒนาจะต้องร่วมกันตั้งแต่วางแผน และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและวิธีทำงานกับหน่วยงาน เป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามาช่วยท้องถิ่นในส่วนตัวเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง

Smith (1994) ได้กล่าวถึง กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งที่นักพัฒนาควรสนับสนุนและส่งเสริมสมาชิกในชุมชน ได้แก่ ปรัชญาหรือระบบความเชื่อในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน กลไกที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน และกิจกรรมพัฒนาจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาต่าง ๆ และแนวทางการแก้ไขปัญหา

Mathews (1996: 124-127) ได้กล่าวว่า การที่จะสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนได้จะต้องมีตัวประกอบ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสาร ชุมชนเข้มแข็งต้องการ โอกาส ต้องการพบปะและพื้นที่ที่จะทำงาน รวมไปถึงช่องทางเครือข่ายการสื่อสาร ต้องการสถานที่ที่ผู้คนสามารถพูดคุยถึงปัญหาาร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยที่เป็นทางการ เช่น เวทีหรือการประชุมของเมือง และการพบปะพูดคุยที่ไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาของคนสองคน หรือการสนทนาของคนกลุ่มเล็ก สถานที่ดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการก่อกำเนิดเจตจำนงทางการเมือง การแก้ไขปัญหาชุมชน และที่สำคัญมากที่สุดก็คือเป็นที่สร้างความเป็น “พลเมือง” ให้กับประชาชน ดังนั้น การตรวจสอบความเข้มแข็งของชุมชนประการหนึ่งก็คือ ให้อู่ว่าชุมชนที่กำลังศึกษานั้นมีพื้นที่สาธารณะมากน้อยเพียงใด กระบวนการสำคัญของชุมชน ชุมชนที่มีความเข้มแข็งนั้นจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องส่วนรวมร่วมกัน โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งพิจารณาว่า กระบวนการตัดสินใจนี้เป็นการบังคับให้ประชาชนตัดสินใจหรือไม่ ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การเรียนรู้ของชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนในวิถีทางที่ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็น “เจ้าของชุมชน” การสร้างชุมชนจึงเป็นหนึ่งเดียวกับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ชุมชนที่มีความเข้มแข็งจึงมิได้เป็นอะไรอื่นนอกจากชุมชนแห่งการเรียนรู้

2. ภาวะการนำและผู้นำชุมชน การจะดูว่าชุมชนหนึ่ง ๆ เป็นชุมชนที่เข้มแข็งหรือไม่ จำเป็นต้องตรวจสอบภาวะการนำของชุมชน แต่มิได้เป็นเพียงการมองหาผู้นำที่โดดเด่น หรือคนสำคัญของชุมชน ทั้งนี้เพราะชุมชนที่อ่อนแอและชุมชนที่เข้มแข็ง ต่างก็มีผู้นำที่มีศักยภาพ ลักษณะเด่นของชุมชนเข้มแข็งมิได้เกิดจากจำนวนและแหล่งที่อยู่ของผู้นำ แต่อยู่ที่วิถีทางที่ผู้นำสัมพันธ์กับคนอื่น ผู้นำของชุมชนที่อ่อนแอและเข้มแข็งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ผู้นำในชุมชนประเภทแรกจะคอยแต่ปกป้องสถานะของตนเองและควบคุมการกระทำและไม่กระทำของคนอื่นอย่างเข้มงวด ส่วนผู้นำประเภทหลังพร้อมเสมอที่จะปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า และมีวิสัยทัศน์กว้างและไกล มองปัญหาชุมชนทั้งชุมชน ไม่รีบร้อนในการแก้ปัญหาเพื่อกระตุ้นให้ปัญหาใหม่ก่อเกิด และเป็นผู้ที่พร้อมเรียนรู้จากความล้มเหลว ชุมชนที่เข้มแข็งประกอบด้วยผู้นำที่หลากหลาย ผู้นำที่ไม่แตกต่างจากชาวบ้านคนอื่นคือ ไม่มีชนชั้นผู้นำที่แยกจากผู้ตาม แต่เป็นผู้นำที่ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนอย่างแนบแน่นและทำประโยชน์เพื่อชุมชน

3. กรอบแนวคิดหรือภาพในใจของคนในชุมชน ในชุมชนที่เข้มแข็งนั้นมักกรอบแนวคิดแตกต่างไปจากกรอบแนวคิดทั่วไป และเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคสาธารณะ และการทำงานเพื่อส่วนรวมคนในชุมชนมีภาพในความคิดว่า อำนาจมีหลากหลายประเภท แม้คนไม่มีอำนาจตามกฎหมายก็สามารถแสวงหาอำนาจได้จากแหล่งอื่น และอำนาจเป็นทรัพยากรที่สร้างสรรค์ขึ้นได้ กรอบการมองนี้ถือว่าอำนาจที่มาจากประชาชน อำนาจนี้เป็นอำนาจสาธารณะซึ่งนำไปสู่ความเชื่อมั่นที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่สามารถแก้ปัญหาของท้องถิ่น คนในชุมชนต้องรับผิดชอบต่อปัญหาของชุมชน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับรัฐบาลและสถาบันสำคัญในชุมชน ในชุมชนที่เข้มแข็งนั้นคนในชุมชนมักไม่พึ่งพาสถาบันของรัฐ แม้ว่าสถาบันดังกล่าวจะดีหรือมีประสิทธิภาพ ส่วนในชุมชนที่อ่อนแอในชุมชนมักจะพึ่งพาสถาบันของรัฐ ส่งผลให้รัฐมีภาระรับผิดชอบชุมชนในทุกด้านจนไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ทั้งหมด และนำมาซึ่งความไร้ประสิทธิภาพในที่สุด

5. สำนึกความเป็นชุมชนและชนบทแห่งการแบ่งปัน ความร่วมมือเป็นชนบทที่แฝงอยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง แต่ในชุมชนที่อ่อนแอ นั้นมักเต็มไปด้วยชนบทแห่งการทำลาย อาทิ ธรรมเนียมแห่งการชิงไหวชิงพริบและโทษคนอื่น ธรรมเนียมดังกล่าวลดทอนศักยภาพการต่อสู้กับปัญหาของชุมชน ในชุมชนประเภทนี้สมาชิกในชุมชนอาจตระหนักถึงปัญหาแต่ไม่เชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถในการแก้ไข

สรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากความเข้มแข็งของทั้งคนและท้องถิ่น ดังนั้นการพัฒนา “คน” จึงเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง ดังนั้น คนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ชุมชนมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น จะทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังต้องมีผู้นำที่พร้อมที่จะปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ชุมชนที่เข้มแข็งจะประกอบด้วยผู้นำที่หลากหลาย เป็นผู้นำที่ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนอย่างแนบแน่นและทำประโยชน์เพื่อชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงาน การติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นสถานที่พบปะของชุมชน ในวิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ หรือกระบวนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิด

ความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา โดยจะต้องประสานงานให้ความร่วมมือกัน ใ้ได้อย่างดี ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีการนำแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง มาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 แต่ไม่เป็นที่สนใจมากนัก เพราะสังคมไทยแตกต่างจากสังคมตะวันตกที่ผ่านการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของชนชั้นกลาง ซึ่งมีการเรียกร้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่ คริสตศตวรรษที่ 18 การขยายตัวภาคประชาชนของสังคมตะวันตก ทำให้สัมพันธ์ภาพอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นไปในรูปแบบการมีส่วนร่วม รัฐของชาวตะวันตกไม่ได้มีบทบาทนำสังคม ขณะที่รัฐไทยควบคุมพื้นที่ทางสังคมค่อนข้างเบ็ดเสร็จมาตั้งแต่ปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 การเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยรัฐบาลพลเรือน แล้วเปลี่ยนมาเป็นรัฐบาลทหาร จนถึงการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2504 ไม่มีพื้นที่ของประชาชน ฐานะประชาชนที่ผ่านมาคือเป็นราษฎรภายใต้ระบบอุปถัมภ์ จากการเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วง 14 ตุลาคม 2516 ถือเป็นกาณ์เกิดขึ้นของการเมืองสาธารณะหรือประชาสังคม จากจุดนี้ก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรที่ทำกิจกรรมสาธารณะจำนวนมากทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม แต่รัฐก็ยังคงบทบาทหลักในการควบคุมการเมืองและประชาสังคมโดยอาศัยกลไกของรัฐผ่านสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน วัด สถานที่ทำงาน และสื่อมวลชน ขณะเดียวกัน ขบวนการประชาสังคมซึ่งประกอบด้วยองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และชาวบ้านในชนบทได้ผลักดันกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาที่พุ่งเป้าในการพึ่งตนเองในแนววัฒนธรรมชุมชน หรือชุมชนเข้มแข็ง มีการต่อสู้ให้รัฐปรับเปลี่ยนโครงสร้างการกระจายอำนาจ การยอมรับสิทธิชุมชน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งพ้องกับสถานการณ์ปัญหาการพัฒนาที่รัฐร่วมกับทุนนิยมรุกแย่งชิงทรัพยากรจากท้องถิ่นรุนแรงขึ้น เกิดขบวนการต่อสู้ปกป้องสิทธิชุมชนของประชาสังคม เช่น การเคลื่อนไหวคัดค้านสัมปทานป่าไม้ คัดค้านการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ขอจัดการทรัพยากรป่าชุมชน ขบวนการแม่มูลมันยืน เป็นต้น ด้วยแรงบีบของรัฐและทุนทำให้ภาคประชาสังคมเติบโตขึ้น แต่เป็นการเติบโตจากฐานชนบท ไม่ได้มาจากฐานคนชั้นกลางแบบสังคมตะวันตก (บุญนาค, 2543: 59-60)

ประเวศ (2540: 60) ได้เสนอแนวคิดสังคมसानุภาพและวิชา ในการพัฒนาประชาสังคมให้เข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วยภาคหลัก 3 ภาค ได้แก่

1. สังคมการเมือง เป็นพื้นที่การเมืองที่รัฐใช้ควบคุมสังคมผ่านกลไกของรัฐในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ที่ประชาชนเข้าถึงพื้นที่การเมืองได้แค่การไปเลือกตั้งหรือเรียกร้องผ่านกลไกราชการ หรือพรรคการเมือง ปัจจุบันภาวะความเป็นตัวแทนกำลังเป็นปัญหาเพราะไม่สามารถเป็นตัวแทนทุกกลุ่มในสังคม คนบางกลุ่มถูกรัฐเพิกเฉย

2. สังคมเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่ของเศรษฐกิจ มีการแข่งขันในกระบวนการผลิต การตลาด การบริโภค เดิมธุรกิจมีขนาดเล็กไม่มีบทบาทมากนัก ปัจจุบันกลุ่มทุนขนาดใหญ่ยึดครองพื้นที่นี้ นอกจากการคุมพื้นที่ทางเศรษฐกิจ กลุ่มทุนขนาดใหญ่ยังเข้าสู่สังคมการเมืองโดยสนับสนุนพรรคการเมือง ส่งตัวแทนเข้าไปในรัฐ กัดค้นรัฐให้ออกกฎหมายที่เอื้อหรือคุ้มครองผลประโยชน์ของตน พยายามควบคุมประชาสังคมผ่านตลาดแรงงาน สร้างกระแสบริโภคนิยมเพื่อให้ประชาสังคมรับใช้ทุนนิยม

3. ประชาสังคม เป็นพื้นที่สาธารณะของประชาชนที่ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐและทุน ประชาสังคมก่อตัวโดยชนชั้นกลางแล้วขยายไปยังผู้คนอีกหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มอาสาสมัคร องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันพลังของกลุ่มทั้งสามภาคในสังคมไทยไม่เท่าเทียมกัน พลังภาคสังคมการเมืองมีขนาดใหญ่และเข้มแข็งมาตลอด ทำให้ภาคประชาสังคมอ่อนแอมาก ต้องทำให้เกิดดุลยภาพทั้ง 3 ฝ่าย จึงจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยความร่วมมือของหลายฝ่ายบนอำนาจที่เท่าเทียมกันเชื่อมโยงโครงสร้างรัฐในแนวดิ่ง จะทำให้สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมได้

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ในเรื่องของการมีส่วนร่วมได้มีผู้ให้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ดังต่อไปนี้

ยูว์ตนั (2526: 26) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ

ในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นนั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาชุมชนพื้นฐานที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็มีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะ ได้อย่างถูกต้อง

ทวิทอง (2527: 11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

นิรันดร์ (2527: 185) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงการทำงานกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ โดยกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสมกันทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้ แสดงว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลของการร่วมมือร่วมใจ การประสานงานและความรับผิดชอบ

วันรักษ์ (2531: 152) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการมากที่สุดนี้ จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้น สิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการแท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอกัน และผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการนั้นด้วย และยิ่งได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของนี้เองที่ทำให้ การมีส่วนร่วมแตกต่างจากความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา อันได้แก่ การศึกษาและการวิเคราะห์ชุมชน การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเลือกวิถีและวางแผนในการแก้ปัญหา การดำเนินงานตามแผน และการติดตามประเมินผลจึงจะถือได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ทรงศักดิ์ (2534: 76) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออก

พัชรี (2546: 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกัน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

Kasperson (1974) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนจะทำตนเป็นผู้กระทำในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในกระบวนการพัฒนา ซึ่งจะก่อให้เกิดผล 2 ด้าน คือ

1. ประชาชนจะสามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้
2. ผลของกิจกรรมที่ประชาชนได้กระทำไปจะต้องสะท้อนกลับสู่พวกเขาเหล่านั้น

WHO/UNICEF (1978) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่กลุ่มของประชาชน ก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้รับประโยชน์มีโอกาส และใช้โอกาสโดยมีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึก บ่งบอกความต้องการให้ อีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของอีกฝ่ายหนึ่ง

ลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ใน วรรณกรรมของนักวิชาการต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

ปธาน (2517: 81-83) กล่าวว่า ขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ควรเริ่มตั้งแต่การคิด การ ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์

เจิมศักดิ์ (2526: 272-273) ได้แยกการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ทัศนีย์ (2526: 15) ได้แยกแยะรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังต่อไปนี้

1. ร่วมคิด: สภาพที่เป็นอยู่มีอะไรเดือดร้อน และสาเหตุเกิดจากอะไร
2. ร่วมวางแผน: วิเคราะห์สาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา พิจารณาทางเลือก
3. ร่วมดำเนินการ: ดำเนินงานตามโครงการ และแผนกำหนดโครงการและแผนงาน
4. ร่วมติดตามประเมินผล: ประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะ ๆ และแก้ไข

นิรันดร์ (2527: 188-191) กล่าวว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วม จำแนกออกได้ 3 ประการ ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การ รวมกลุ่มเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน

ปรัชญา (2528: 65) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. ร่วมแสดงความเห็น
2. ร่วมสละทรัพยากรวัสดุ
3. ร่วมสละแรงกาย
4. ร่วมสละเวลา

ลือชัย และ ผาสุข (2540: 12-13) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายความเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “รูปแบบ เป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการร่วมงาน” ดังที่ผ่านมาแต่จะต้องมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่การเตรียมการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผน การปฏิบัติงานดูแลกำกับ ตลอดจนการประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้อง หมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขึ้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ เขายังได้กล่าวว่ามีมิติของการมีส่วนร่วม แบ่งออกได้ 4 มิติ คือ

1. การเตรียมการ สิ่งจำเป็นที่ต้องเตรียมพร้อมก่อนการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1.1 การให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อปลุกกระดมให้เห็นสภาพปัญหาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ตลอดจนความรู้และความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเหล่านั้น

1.2 การรู้จักใช้ความรู้ความชำนาญจากแหล่งต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาได้รวดเร็ว และการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดี

1.3 การลงมือปฏิบัติงาน จะต้องสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวางแผนดำเนินงาน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนกิจกรรม

3. การปฏิบัติการ/ดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ

4. ขึ้นต่อเนื้อหรือยุติ เป็นขั้นประเมินผลงานของกลุ่มเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลของโครงการกิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป

พัชรี และคณะ (2546: 7-8) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลควรมีการวางแผนซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นการจัดทำแผนการมีส่วนร่วม
3. ขั้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

Agbayani (1974: 25-26) ได้จัดลำดับขั้นของการเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การร่วมประชุม
2. การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
3. การตีปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัตถุ

8. การช่วยเหลือด้านแรงงาน
9. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
10. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
11. ทำงานกับตัวนำในการเปลี่ยนแปลง

Cohen and Uphoff (1977) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision-making) อาจเป็นการตัดสินใจในระยะแรกเริ่มการตัดสินใจในช่วงกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) อาจเป็นในรูปแบบของการเข้าร่วมโครงการโดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การร่วมในการบริหารหรือการร่วมมือรวมทั้งการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefits) ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคมหรือโดยส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

United Nation, Department of Interaction Economic and Social Affairs (1981) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นกันเอง (spontaneous) ซึ่งเป็นการอาสาสมัคร หรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งนับเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการ ความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาลซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (coerced) เป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

Ramos and Fletcher (1982: 13-18) ได้กล่าวถึงมิติของการมีส่วนร่วมว่ามี 3 ส่วน คือ

1. รูปแบบของการมีส่วนร่วม เช่น การตัดสินใจ การดำเนินการ การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล
2. วิธีการมีส่วนร่วม เช่น ความสมัครใจ การบังคับ ระยะเวลา ขนาด และระดับการให้ได้รับอำนาจ
3. บุคคลที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำชุมชน ผู้อาศัย ข้าราชการ หรือนักการเมือง นักวิชาการชาวต่างประเทศ

จากแนวคิดเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมตามทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยจะใช้แนวความคิดของ Cohen and Uphoff เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล

ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของประชาชน

ได้มีนักวิชาการและผู้ทีศึกษากล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนหลายแบบด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ฌรงค์ (2525: 43) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ สถานภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ

นิรันดร์ (2527: 183) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน อันเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลเกิดบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนาในการตัดสินใจร่วมกันนี้ต้องมีระดับรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ

กาญจนา และ กนกศักดิ์ (2530: 217-218) ได้กล่าวว่า ปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชน ขึ้นอยู่กับ

1. ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ว่าสามารถจะช่วยตนเอง พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นได้ และจะต้องแสดงศักยภาพจะเข้าร่วมต่อการพัฒนา
2. โครงสร้างเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีเงื่อนไขแบบเศรษฐกิจ เป็นข้อเรียกร้องเบื้องต้น ที่ทำให้คนจนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้
3. หน่วยครอบครัวมีความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วม จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมและการควบคุมจากเบื้องล่าง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็คือ พลังทางสังคม ได้แก่ มาตรการทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา
4. การให้อิสระแก่กลุ่มชาวบ้านที่จะตัดสินใจด้วยกันในกิจกรรมต่าง ๆ จะสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

5. การตัดสินใจร่วมกลุ่ม ไม่ได้เป็นหลักการตามเหตุผลของการเก็งกำไร ผลประโยชน์สูงสุดทางวัตถุ หากแต่ตัดสินใจเข้าร่วมบนพื้นฐานคุณค่าอย่างอื่น ผลประโยชน์ทางวัตถุเป็นสิ่งที่ตามมา

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง บทบาทของผู้นำชุมชน และความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้สำรวจจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสนับสนุนการตั้งสมมติฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร

ความหมายของการรับรู้

ในเรื่องของการรับรู้ข่าวสาร ได้มีผู้ให้นิยามของความหมายของการรับรู้ข่าวสาร ไว้ดังต่อไปนี้

สุปาณี (2529: 164) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลสำนึก (aware) และมีปฏิกิริยาตอบสนอง (reaction) ต่อสิ่งเร้า โดยปกติบุคคลจะรับรู้โดยผ่านระบบสัมผัสซึ่งได้แก่ระบบรับเห็น เกร็ดในตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง และกล้ามเนื้อ ข่าวสารที่ระบบสัมผัสรับจากสิ่งแวดล้อมจะถูกส่งต่อไปยังสมองเพื่อให้เกิดความรู้สึก ซึ่งเป็นการตอบสนองขั้นแรกสุดต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

นวลศิริ (2532 : 169) ให้ความหมายของคำว่า การรับรู้ หมายถึง ขบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มากระทบกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของคน และการแปลความหมายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตและสภาพจิตใจในปัจจุบัน

รัชนี (2539: 1) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง ขบวนการประมวลและตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราที่ได้จากความรู้สึกรวม

ทรงพล (2540: 110) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การรู้ รู้จักสิ่งต่าง ๆ สภาพต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้ามาทำปฏิกิริยากับตัวเราเป็นการแปลอาการสัมผัสให้มีความหมายขึ้นเกิดเป็นความรู้สึกละเฉพาะตัวสำหรับบุคคลนั้น ๆ

นอกจากนี้ สุชา (2540: 119) กล่าวว่า การรับรู้เป็นขบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายสุด ถึงซับซ้อนที่สุดจนยากแก่การเข้าใจ นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของการรับรู้แตกต่างกันออกไปดังนี้

1. การรับรู้ หมายถึง การตีความหมายจากการรับสัมผัส (sensation) ในการรับรู้ นั้น ไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยินหรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่ต้องรับรู้ได้ว่า วัตถุหรือสิ่งที่เรารับรู้นั้นคืออะไร มีรูปร่างอย่างไร เป็นต้น

2. ในแง่ของพฤติกรรม การรับรู้เป็นขบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองของสิ่งเร้า ดังนี้

สิ่งเร้า (stimulus) --- ➤ การรับรู้ (perception) --- ➤ การตอบสนอง (response)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง ขบวนการที่คนเรามีประสบการณ์กับวัตถุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัส

ความสำคัญของการรับรู้

1. มีความสำคัญต่อการเรียนรู้

การรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้การเรียนรู้ก็เกิดขึ้นไม่ได้ สังกัดได้จาก ขบวนการดังนี้

สิ่งเร้า --- ➤ ประสาทสัมผัสกับสิ่งเร้า --- ➤ ตีความและรู้ความหมาย --- ➤
รับรู้ --- ➤ เกิดสังกัดเป็นการเรียนรู้

ทำนองเดียวกัน การเรียนรู้ก็มีผลต่อการรับรู้ครั้งใหม่ เนื่องจากความรู้ ความจำเดิม จะช่วย แปลความหมายให้ทราบว่าคืออะไร

2. มีความสำคัญต่อเจตคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม

เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึกและมีอารมณ์ พัฒนามาเป็นเจตคติ แล้วพฤติกรรมก็ ตามมาในที่สุด (กันยา, 2532: 150)

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

จากการศึกษาในเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ได้มีผู้แบ่งองค์ประกอบของการรับรู้ไว้ดังต่อไปนี้

จำเนียร และคณะ (2515: 22-23) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ มีดังนี้

1. คุณสมบัติของผู้รับรู้ มีผลทำให้การรับรู้ของคนเราแตกต่างกันไปที่สำคัญ ได้แก่ ความ ต้องการ หรือแรงขับ (need or drive) ทักษะ (attitude) บุคลิกภาพ (personality) และการปรับตัว ส่วนบุคคล (personal adjustment)

2. ความใส่ใจและการรับรู้ (attention and perception) ปกติเราจะไม่รับรู้หรือตอบสนองต่อ สิ่งเร้าทั้งหมด จุดรวมของการรับรู้ต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง คือ ความใส่ใจหรือความตั้งใจ ซึ่งเราจะ เลือกลงเฉพาะที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของเรา

3. การเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ (preparatory set) เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพการณ์เตรียมพร้อมจะช่วยให้บุคคลสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าในสิ่งที่เกิดขึ้นได้และเตรียมพร้อมในการเตรียมตัวเองอย่างเต็มที่ ต่อการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกมาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในสถานการณ์นั้น ๆ

4. ความต้องการและแรงจูงใจ (need and motivation factor) คนเรามักจะเลือกให้ความสำคัญต่อสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ หรือความต้องการของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิ่งที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

5. ความต้องการและคุณค่า (need and value) สิ่งที่เราได้รับรู้นั้นอาจถูกกำหนดมาจากความต้องการและคุณค่าส่วนตัว เพื่อตีความหมายของสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เรารับรู้

6. บุคลิกภาพของบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้ ลักษณะของบุคลิกภาพที่ไม่เหมือนกันย่อมรับรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางสังคม และการรับรู้สิ่งเร้าที่ปรากฏไม่ชัดเจนแตกต่างกันเสมอ

7. ประสบการณ์เดิม (early experience) ประสบการณ์เดิมหรือพื้นฐานความรู้เดิมในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ย่อมมีผลต่อการตีความของสิ่งที่เรารับรู้

โยธิน และคณะ (2533: 43-45) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับรู้นั้นพิจารณาได้ดังนี้

1. องค์ประกอบอันเนื่องมาจากสิ่งเร้า
 - 1.1 ความเข้มและขนาด (intensity and size)
 - 1.2 ความผิดแผกกัน (contrast)
 - 1.3 การกระทำซ้ำ (repetition)
 - 1.4 การเคลื่อนไหว (movement)

2. องค์ประกอบอันเนื่องมาจากบุคคล

- 2.1 ความสนใจ (interest)
- 2.2 ความคาดหวัง (expectancy)
- 2.3 ความต้องการ (need)
- 2.4 การเห็นคุณค่า (value)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

ในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ได้มีผู้เสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ไว้ดังต่อไปนี้ (ประนอม, 2524: 69)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากในปัจจุบัน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต หรือแม้แต่บุคลิกภาพของบุคคล ล้วนแล้วแต่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากกับการรับรู้สิ่งต่าง ๆ

ปัจจัยทางด้านสังคมจะเป็นตัวกำหนดว่า บุคคลจะมองเห็นความแตกต่างในเรื่องใดได้สักเพียงใดในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อความใส่ใจของบุคคล ซึ่งมีผลไปในทางว่าบุคคลจะได้ยินอะไรหรือเห็นอะไร

ส่วนด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการรับรู้ในแง่ของการดำเนินชีวิตของบุคคลหรือการดำเนินธุรกิจ กล่าวคือ ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและมีการแข่งขันสูง ทำให้บุคคลหรือองค์กรต้องมีการรับรู้เพิ่มมากขึ้น เพราะถ้าหากมีการรับรู้ต่ำกว่าคู่แข่งก็อาจทำให้บุคคลหรือองค์กรนั้นต้องยุติการดำเนินการหรือไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ข่าวสาร คือ การที่บุคคลได้รับรู้ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งการรับรู้นั้นก็ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ แรงจูงใจ ฯลฯ อีกด้วย และจากความสำคัญยิ่งของการรับรู้ข่าวสารในปัจจุบัน จึงทำให้บุคคลต้องมีการรับรู้ข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ แต่ทั้งนี้ควรพิจารณาแยกแยะถึงคุณประโยชน์ของข่าวสารด้วย ซึ่งการพิจารณาดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจด้วย และควรนำมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความหมายของความรู้

ในเรื่องของความรู้ได้มีผู้นิยามความหมายของความรู้ไว้ดังต่อไปนี้

ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยินก็จำได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง มาตรฐาน เป็นต้น (ประภาเพ็ญ, 2516: 16)

คูมิตร (2523: 49) ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ ความสามารถที่จะจดจำและระลึกได้กับความรู้ที่ได้รับไปแล้ว อันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น

สุนันท์ (2524: 4) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการทรงไว้ รักษาไว้ ซึ่งข้อเท็จจริง เรื่องราวรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน

สุภาพ (2534: 8) กล่าวว่า การวัดความรู้ เป็นการวัดด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ความคิด ความจำ ความรู้

Bloom (1975: 201) กล่าวถึงความรู้ว่า ความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ ระลึกถึงวิธีและกระบวนการต่าง ๆ โดยที่วัตถุประสงค์ของความรู้นั้นย้ำในเรื่องกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำในการเชื่อมโยงการจัดระบบใหม่

Bloom ได้แยกระดับความรู้ไว้ 6 ระดับ (1975: 65-197) คือ

1. ระดับที่จดจำได้ หมายถึง ความสามารถในการนำข้อมูลจากความจำออกมาใช้ได้
2. ระดับที่รวบรวมประเด็นสำคัญไว้ หมายถึง ความสามารถในการจำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าเนื้อหาทั้งหมด สามารถบรรยายสิ่งเหล่านั้นด้วยสำนวนของตนเอง สามารถแสดงให้เห็นด้วยการให้ความหมาย เปรียบเทียบ และคาดคะเนผลในอนาคตได้

3. ระดับการนำไปใช้ เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถนำเอาข้อเท็จจริง ตลอดจนความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติได้จริง

4. ระดับการวิเคราะห์ เป็นระดับที่สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำแนวความคิดมาแยกเป็นส่วน ประเภท หรือข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบกันเพื่อปฏิบัติได้

5. ระดับการสังเคราะห์ คือ การนำเอาข้อมูลและแนวความคิดต่าง ๆ ประกอบกันแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์ซึ่งเป็นสิ่งใหม่จากเดิม

6. ระดับการประเมินผล คือ ความสามารถใช้ความรู้ เพื่อจัดเกณฑ์การรวบรวมข้อมูล การจัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อให้ข้อตัดสินถึงระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละประเภท

ดังนั้นความรู้ หมายถึง การรับรู้ในสิ่งที่ได้มาจากการศึกษาและสิ่งแวดล้อมในสังคมเมื่อมีแหล่งให้ความรู้ แหล่งข่าว การรับรู้และความเข้าใจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน ไปขึ้นอยู่กับบุคคล และแหล่งความรู้ที่ได้รับมา

การวัดความรู้

ในเรื่องของการวัดความรู้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงวิธีการวัดความรู้ ดังต่อไปนี้

ไพศาล (2526: 35-36) ได้กล่าวว่า วิธีการวัดผลด้านความรู้อาจกระทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่นิยมโดยทั่วไป คือ วัดโดยการให้แบบทดสอบหรือข้อสอบ เพราะถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน ทำทาง ฯลฯ เพื่อให้สามารถสังเกตเห็น หรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับหรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบของข้อสอบหรือแบบทดสอบมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อสอบปากเปล่า เป็นการสอบโดยใช้การโต้ตอบด้วยวาจาหรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบ กับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือบางครั้งเรียกว่า การสัมภาษณ์

2. ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1 แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ถูกตอบอธิบายเรื่อง บรรยายเรื่องราว ประพันธ์ หรือวิจารณ์เรื่องราวเกี่ยวกับความรู้นั้น

2.2 แบบจำกัดตอบ เป็นข้อสอบที่ผู้ตอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสินข้อความหรือ รายละเอียดต่าง ๆ มี 4 แบบ คือ

2.2.1 แบบถูกผิด

2.2.2 แบบเติมคำ

2.2.3 แบบจับคู่

2.2.4 แบบให้เลือกตอบ

3. ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้สอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูดหรือ การเขียนเครื่องหมายใด ๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริงมักเป็นข้อสอบใน เนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ปฏิบัติจริง

จันง (2535: 24-29) ได้กล่าวว่า การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่ง แบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยใช้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2. แบบปรนัย แบ่งเป็น

2.1 แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถ ในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำ โดยไม่มี คำตอบใดชี้แนะมาก่อน

2.2 แบบถูก-ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่า ถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิด ในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้น กระชับ ได้ใจความ และไม่ควรรใช้คำปฏิเสธซ้อน

2.3 แบบจับคู่ แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เงื่อนไข คำ ตัวเลข หรือ สัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านคู่ข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้อง จับคู่ได้พอดีกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

2.4 แบบเลือกตอบ ข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถาม และตัวเลือก โดยตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวหลง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช้คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน และไม่ควรถามคำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัด ไม่นำหรือแนะนำตอบ มีความเป็นอิสระจากกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวหลงต้องมีความเป็นไปได้และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

เยาเวติ (2540: 99) ได้กล่าวว่า การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถของบุคคลในการระลึกถึงเรื่องราว หรือสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วซึ่งคำถามที่ใช้ในระดับนี้ คือ ความจำ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดความรู้แบบจำกัดตอบ (แบบถูกผิด) มาใช้วัดความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งของประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ความหมายของผู้นำ

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความหมายของผู้นำ ไว้ดังต่อไปนี้

อุทัย (2524: 13) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ทำกิจกรรมในการสร้างอิทธิพลจูงใจ ผู้ได้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน เพื่อที่จะก่อให้เกิดความพยายามร่วมกันในการทำงาน โดยให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง

สมพงษ์ (2526: 220) กล่าวว่า ผู้นำขององค์กรหรือหน่วยงาน หมายถึง ผู้ที่บริหารงานของกลุ่ม โดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก คือ การจูงใจ การริเริ่ม การประนีประนอม และการประสานงาน ให้ผู้อื่นทำงานตามเป้าหมาย

สงวน และ สุทธิลักษณ์ (2540: 18) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่ทำให้คนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านความคิด จิตใจ ความต้องการ ความรู้ความสามารถ มาประสานกันได้ และสามารถร่วมกันทำงานต่าง ๆ ไปด้วยกันได้และไปได้ด้วยดี ให้ผ่านพ้นภัยอันตราย หรืออุปสรรคทั้งหลาย ดำเนินไปจนบรรลุถึงประโยชน์สุข หรือความสำเร็จที่เป็นจุดหมาย

Fiedler (1967) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลในกลุ่มงานที่ได้รับมอบหมายงานในการสั่งการ และประสานงานในกิจกรรมของกลุ่ม หรืออาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่ไม่ได้รับมอบหมายอำนาจ แต่สามารถใช้ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในกลุ่ม

Stogdill (1981: 456) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มในองค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

Hersey and Blanchard (1996: 91) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นใน การที่จะสั่งงาน การชักจูง การมีส่วนร่วม การมอบหมายงาน ตามความพร้อมของผู้ตาม

สรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ใช้อิทธิพล อำนาจหน้าที่ จูงใจให้ผู้อื่นกระทำตามความต้องการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กรหรือหน่วยงาน

ความหมายของภาวะผู้นำ

สมพงษ์ (2526: 220) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สุเทพ (2536: 46) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อจะได้มีการดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้

สงวน และ สุทธิลักษณ์ (2540: 19) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม

สมยศ (2543: 155) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้กระทำสิ่งที่ผู้นำต้องการให้พวกเขากระทำ

Hersey and Blanchard (1996: 191) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการใช้อิทธิพลในการปฏิบัติงานของบุคคลหรือบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ ความพร้อมของผู้ตามที่กำหนดให้ ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำในรูปของกระบวนการใช้อิทธิพลก็ต้องแปรเปลี่ยนไปด้วย

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ของผู้นำต่อบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้ได้ความสำเร็จตามเป้าหมายภายในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำในรูปของกระบวนการใช้อิทธิพลก็ต้องแปรเปลี่ยนไปด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความหมายของความคาดหวัง

ความคาดหวังของบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงความตั้งใจในการปฏิบัติงานของบุคคล ในแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังนี้ ได้มีผู้กล่าวถึงความคาดหวังไว้หลายท่าน ดังนี้

สุรางค์ (2524: 128) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง อันดับของจุดหมายที่ตั้งไว้ เป็นความคาดหวังที่น่าเป็นไปได้ ชีวิตของเราทุกคนย่อมขึ้นอยู่กับความคาดหวังทั้งสิ้น พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกในปัจจุบันเราย่อมคาดหวังผลในอนาคต ฉะนั้นความคาดหวังจึงเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตของบุคคล

สุณีย์ (2525: 92) ให้ความหมาย “ความคาดหวัง” ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของคนว่า ความคาดหวัง คือ การทำนายเหตุการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง การคาดหวังจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เราเคยมีประสบการณ์เกิดมาก่อน

ไพฑูรย์ (2530: 109) ได้ให้คำจำกัดความของความคาดหวังว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อตนเองอย่างหนึ่งว่า ตนเองควรจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือต่องานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ ความคิดดังกล่าวรวมไปถึงการคิดถึงบุคคลอื่นด้วย

นวลจันทร์ (2541: 23) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความคิดเห็นหรือความต้องการของบุคคลที่บุคคลมุ่งหวัง หรือคาดคะเนต่อบุคคลอื่น หรือตนเองให้กระทำในสิ่งที่ตนปรารถนาให้เป็นไปในอนาคต

De Cecco (1968: 166-167) กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลกำหนดความคาดหวังไว้เช่นนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมา กล่าวคือ ถ้าบุคคลเคยประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อนก็จะทำให้การกำหนดความคาดหวังในการทำงานในคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับความสามารถมากขึ้น แต่ในทางตรงข้ามจะมีการกำหนดระดับความคาดหวังต่ำลงมา เพื่อป้องกันมิให้เกิดความรู้สึกล้มเหลวจากการที่วางระดับความคาดหวังไว้สูงกว่าความสามารถจริง

Sills (1968: 230) ให้ความหมายว่า ความคาดหวังในบทบาทเป็นการกระทำหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งผู้อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ควรจะมี ผู้ได้ตำแหน่งไม่เพียงแต่แสดงพฤติกรรมตามบทบาทซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของคนอื่น ๆ ในสังคมทั่วไป ยังต้องแสดงบทบาทซึ่งทำให้การครอบครองตำแหน่งของตนเองคงอยู่ตลอดเวลา การที่จะแสดงบทบาทให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับความต้องการของบุคคลนั้น

Clay (1988: 252) ได้กล่าวว่า ความคาดหวังต่อการกระทำ หรือสถานการณ์ว่าเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงอนาคตที่ดี หรือเป็นความมุ่งหวังที่ดีงาม เป็นระดับหรือค่าความจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มุ่งหวังไว้

Oxford University (1989: 281) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่าเป็นสภาวะทางจิต ซึ่งเป็นความรู้สึกลึกซึ้ง หรือเป็นความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณของบุคคลที่คาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรมี ควรจะเป็น หรือควรเกิดขึ้น

จากความหมายของคำว่า “ความคาดหวัง” ตามที่ได้ประมวลจากความเห็นของหลาย ๆ ท่าน จึงสามารถนำมาพิจารณาและสรุปได้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความรู้สึกลึกซึ้งของบุคคลที่ได้แสดงออกมา เพื่อให้บุคคลอื่นรับรู้ ตลอดจนสามารถคาดคะเนหรือทำนายเหตุการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วลงความเห็นว่าอาจจะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ขึ้นอยู่กับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลนั้น

ทฤษฎีแห่งความคาดหวัง

ได้มีผู้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังซึ่งบางทีเรียกว่าทฤษฎี V.I.E. เนื่องจากมีองค์ประกอบของทฤษฎีที่สำคัญคือ (Vroom, 1970: 91-103)

1. V มาจากคำว่า Valance หมายถึง ความพึงพอใจ
2. I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง สื่อเครื่องมือ วิธีทางที่จะนำไปสู่ความพอใจ

3. E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้น จึงต้องพยายามกระทำการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วตามที่ตั้งความหวัง หรือคาดหวังเอาไว้ นั่น บุคคลนั้นก็จะได้ความพึงพอใจ และขณะเดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ

จากทฤษฎีความคาดหวัง (expectancy theory) ของ Vroom ซึ่ง ได้ศึกษาถึงจิตวิทยาของบุคคลในองค์กร และพบว่า การที่บุคคลที่จะกระทำการใดก็ตาม จะขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ตัว ได้แก่

1. ผลตอบแทนที่เขาจะได้รับนั้นเหมาะสมกับบทบาทที่เขาครอบครองอยู่เพียงใด
2. ความพอใจหรือไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่เขาจะได้รับ
3. เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้ว เขาเชื่อว่าเขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลอันเนื่องมาจากผลตอบแทนอันนั้น
4. เขามีโอกาสจะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวังหรือได้รับล่วงหน้า

ความพอใจต่อสิ่งเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นหากเขาได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น จะลดลงหากเขาได้รับผลตอบแทนลดลง แต่ถ้าบุคคลใดไม่สนใจต่อผลตอบแทนต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทั้งหมดนี้จะหายไป และถ้าบุคคลไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้ ความสัมพันธ์จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม

ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน ตั้งอยู่ในตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีขนาดพื้นที่รับผิดชอบ 176.60 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 14 หมู่บ้านมีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับ อำเภอ โศกปีบ จังหวัดปราจีนบุรี ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลบ้านช่อง, ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

จำนวนประชากร ในพื้นที่ จำนวน 10,530 คน แยกได้ดังนี้ ชาย 5,192 คน หญิง 5,338 คน มีจำนวนครัวเรือน 3,749 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง และอื่น ๆ ในด้านการศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 12 แห่ง โรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 แห่ง ห้องสมุดประชาชนจำนวน 5 แห่ง และมีสถานีตำรวจ (ที่พักสายตรวจ) จำนวน 3 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548)

โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน

โครงการชุมชนเข้มแข็ง เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติด และสนับสนุนให้ชุมชนช่วยตนเองในการป้องกันปัญหาเสพติดเพิ่มขึ้น โดยได้มีการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งเพื่อสนองนโยบาย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยการจัดให้มีโครงการชุมชนเข้มแข็งประจำตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดในชุมชนภายใต้การนำยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” และชุมชนเข้มแข็งมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างชุมชนให้มีความปลอดภัยจากยาเสพติดเพื่อให้ชุมชนมีความเป็นปกติสุข จากปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มีอยู่มาก โดยเฉพาะการลักทรัพย์ และการแพร่ระบาดของยาเสพติด จากการสั่งปราบปรามยาเสพติดจากนโยบายของรัฐ จึงได้มีการกำหนดแนวทางป้องกันปัญหาเสพติดให้มี “โครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน เน้นการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยการจัดให้มีโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติดภายในชุมชนขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการร่วมมือและการสนับสนุนช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐในระดับอำเภอและจังหวัดเพื่อให้การแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน, 2548)

วัตถุประสงค์

1. กระตุ้นและปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดเพื่อป้องกันการเกิดความมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมแก้ไขและเอาชนะปัญหาเสพติด

2. เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ โรงเรียน ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ควบคู่กับการจับกุมและดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง รวมทั้งเพื่อสอดแทรกความรู้เรื่องยาเสพติดในการฝึกอบรมทุกระดับ

3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน โรงเรียน และวัดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และเป็นสถาบันหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4. เป็นศูนย์รวมพลังของประชาชนในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

เป้าหมาย

1. มีการประสานพลังแผ่นดิน โดยการสร้างเครือข่ายหมู่บ้าน/ชุมชน และเครือข่ายสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

2. เพื่อให้ประชาชนเป็นกำลังพื้นฐาน โดยการกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทุกระดับตามยุทธศาสตร์ ราษฎร-รัฐร่วมใจต้านภัยยาเสพติด

3. เพื่อให้ปัญหายาเสพติดหมดสิ้นไปจากชุมชน

ยุทธศาสตร์

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงที่คุกคามต่อสังคมของประเทศชาติโดยส่วนรวม จึงจำเป็นต้องเร่งรัดและควบคุมให้ได้ โดยมีเงื่อนไขที่จะยุติสถานการณ์ปัญหา ได้แก่

1. การรวมพลังของคนในชุมชนในการขับเคลื่อนและหนุนเนื่องการแก้ปัญหา
2. การลดเงื่อนไขในการก่อปัญหาเสพติด ทั้งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ที่เอื้อต่อการขยายตัวของปัญหา

โดยมียุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การควบคุมและยุติปัญหา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนากลไก กระบวนการทางสังคม และลดเงื่อนไขของการก่อปัญหาเสพติด

1.1 พัฒนากลไกและกระบวนการทางสังคมให้มีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยกลไกของครอบครัว ชุมชน และประชาคม ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ในระดับอำเภอและจังหวัด

1.2 ลดเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านการขาดการศึกษา ปัญหากลุ่มผู้ด้อยโอกาส ปัญหาคนต่างด้าว ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2.1 กำหนดให้มีการรวมตัวกันของผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านในการจัดทำโครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2.2 รณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อให้บุคคลมีจิตสำนึกและ อุดมการณ์ที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมให้ลด ละ เลิก ยาเสพติด

2.3 ส่งเสริมการควบคุมสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ ทั้งในระดับชุมชน/หมู่บ้าน โดยผ่านกลไกการบริหารในแต่ละระดับ ให้มีขีดความสามารถในการติดตามเฝ้าระวัง และดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยกำหนดพื้นที่ปัญหาวิกฤตที่ต้องดำเนินการเบ็ดเสร็จในการยุติปัญหา ด้วยกลไกการจัดการของหน่วยงานองค์กรระดับอำเภอและจังหวัดเสริมการดำเนินงานของกลไกในระดับหมู่บ้านและตำบล

2.4 ลดจำนวนผู้เสพผู้ช้ยาเสพติด โดยการให้ความสำคัญต่อการบำบัดรักษาฟื้นฟูและการติดตามดูแล ด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนค่านิยม และพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการ

3.1 พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงาน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด ให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทั้งการพัฒนากระบวนการอำนวยการ การพัฒนาข้อมูลและการข่าว และการสนับสนุนด้านทรัพยากร

3.2 ส่งเสริมสนับสนุน และปกป้องคุ้มครอง บุคคล องค์กรในการต่อต้านยาเสพติด

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่บ้าน 14 หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน

ระยะเวลาในการดำเนินการ

ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. 2548

งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการตามโครงการเป็นเงิน 155,000บาท

ความสอดคล้อง

1. นโยบายของรัฐ
2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)
3. นโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังโดยตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด พร้อมทั้งสามารถแก้ปัญหาอื่น ๆ ของชุมชนได้ด้วยตนเอง
2. มีการประสานพลังแผ่นดิน โดยการสร้างเครือข่ายหมู่บ้าน/ชุมชน
3. ปัญหายาเสพติดในชุมชนหมดสิ้นไป

โครงสร้างการบริหารงานของ อบต.

สำนักงาน อบต. เขาหินซ้อน

1. นายชัยยา กรีพานิช	นายก อบต.
2. นายสายัน ศาวันดี	รองนายก อบต.
3. นายสุรินทร์ สุริวงศ์	รองนายกอบต.
4. นายธีรวัฒน์ ศรีวิกาญจน์	ประธานสภา
5. นายสุวรรณ เขียวจันทร์	รองประธานสภา
6. นายอภิสิทธิ์ วงศ์นัม	เลขานุการสภา

ข้อมูลรายชื่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

1. นายวิโรจน์ ไชยวงษ์	กำนัน	
2. นายวิน จิตตะเกษม	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1	บ้านม่วงโพรง
3. นายประวิทย์ เขียวจันทร์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2	บ้านเขาหินซ้อน

4. นายประยูร ทองอ่วม	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3	บ้านแหลมเขาจันทร์
5. นายเฉลียว เชื้อนนท์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4	บ้านปรือวาย
6. นายวิชัย เฟ็งบุปผา	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5	บ้านหนองว่านเหลือง
7. นายวิชัย จิตต์สำราญ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6	บ้านหนองแสง
8. นายวิชัย อินทสร	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7	บ้านลำหาชัย
9. นายชูชาติ คล้ายสุวรรณ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8	บ้านหนองยายแจ่ม
10. นายวิเชียร จิตต์สำราญ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9	บ้านหนองกลางดง
11. นายประชา บุญสันทรีย์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10	บ้านเขาหน้ามอด
12. นายวิโรจน์ ไชยวงษ์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11	บ้านห้วยสำโรง
13. นายทองจันทร์ จิตต์สำราญ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12	บ้านคลองตะเคียน
14. นายสำเนา ฝั่งมา	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13	บ้านหนองเพียง
15. นายสุชาติ ผาวันดี	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 14	บ้านหนองปรือ

กล่าวโดยสรุป โครงการชุมชนเข้มแข็ง คือ โครงการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามปัญหาเสพติดและงานด้านอื่น ๆ ในชุมชนของตนเอง โดยมาจากความร่วมมือของคนในชุมชนโดยวิธีการต่าง ๆ ในการทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม เพื่อให้คนในชุมชนหรือสังคมมีความสุขปลอดภัยและขจัดยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจากชุมชน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษา (2524) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุด รองลงมาคือร่วมออกแรง ผู้มีอิทธิพลในระดับท้องถิ่นที่ชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กำนัน รองลงมาคือพัฒนากร สิ่งที่น่าสนใจประชาชนเข้าร่วมมากที่สุด คือ ความต้องการที่จะได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

กรณีศึกษา (2536) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองฟ้าภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า โดยทั่วไปสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นมิติ พบว่า สตรีมีส่วนร่วมด้านการเสนอ

ความคิดเห็น การวางแผน การติดตามและบำรุงรักษาในระดับต่ำ แต่มีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ ระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน การติดตามและบำรุงรักษา ได้แก่ รายได้ ค่านิยมการรวมกลุ่ม การพึ่งตนเอง ความมุ่งมั่นในการพัฒนาและทำเพื่อส่วนรวม ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ ได้แก่ รายได้ ค่านิยมการพึ่งตนเอง และค่านิยมการมุ่งมั่นในการพัฒนาและทำเพื่อส่วนรวม

ปฤษฎา (2536) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนในโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในระดับปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ รายได้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ความเป็นผู้นำ และการคาดหวังผลตอบแทน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

สุรพจน์ (2539) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาหยาบของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหยาบในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาหยาบระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาหยาบของผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ครอบครัว 5,000-15,000 บาท และมีสภาพชุมชนที่เป็นตลาด ย่านการค้าหมู่บ้านจัดสรร ทั้งนี้ เพศ ประสบการณ์ในการป้องกันปัญหาหยาบ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับปัญหาหยาบของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม

สมเกียรติ (2541) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด พบว่า ระดับการปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาของข้าราชการตำรวจปราบปรามยาเสพติดที่ต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานต่างกัน ปัจจัยเกี่ยวกับองค์กร ได้แก่ ความรู้สึกต่อองค์กร ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานของตำรวจปราบปรามยาเสพติด ที่ต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และปัจจัยเกี่ยวกับงาน ได้แก่ ความพึงพอใจในงานตำรวจปราบปรามยาเสพติดที่แตกต่างกัน มีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประดิษฐ์ (2543) ศึกษาเรื่องการสร้างเขตปลอดภัยเสพติดในชุมชน ศึกษากรณีชุมชนริมคลองลาดพร้าวภาวนา พบว่า การสร้างเขตปลอดภัยเสพติดในชุมชนมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การนำมาตรการป้องกันในการปราบปรามยาเสพติดที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาแต่ละพื้นที่มาใช้ให้เหมาะสมแต่ละชุมชน การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่ชุมชน โดยส่งเสริมให้บุคคลมีการเรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกันยาเสพติด ส่งเสริมให้มีการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อป้องกันยาเสพติดในชุมชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ส่งเสริมกิจกรรมทางเลือกให้แก่ชุมชนเพื่อรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยเหลือผู้ที่เริ่มติดยาเสพติดให้ไปพบแพทย์ และแนะนำผู้ติดยาเสพติดให้เข้ารับการรักษา รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความตระหนักในปัญหาของยาเสพติด มีจิตสำนึกในการต่อต้านยาเสพติด และมีการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อป้องกันยาเสพติด

มนตรี (2543) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อสถานภาพสตรี การมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล การส่งเสริมสนับสนุนจากส่วนราชการ ระดับการพัฒนาของจังหวัด ประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนอายุ อาชีพ รายได้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ระยะเวลาที่ทำงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล

สุชาติ (2543) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการเพื่อการพัฒนาชนบท พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการธุรกิจเพื่อการพัฒนาชนบทอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์และการประเมินผล ประชาชนจะมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือด้านปฏิบัติการ การตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการ

ประไพ (2545) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสำรวจชุมชนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปทุมธานี พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการสำรวจชุมชนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปทุมธานีอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสำรวจชุมชน ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการสำรวจชุมชน และความรู้เกี่ยวกับโครงการสำรวจชุมชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการสำรวจชุมชน ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และส่วนใหญ่ไม่พบว่ามีปัญหาในการมีส่วนร่วมในโครงการสำรวจชุมชน

อภิชาติ (2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ แหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารยาบ้า (ทางสื่อบุคคล และสื่อโทรทัศน์) และบรรยากาศภายในครอบครัว ส่วนระดับการศึกษา และทัศนคติต่อการเสพยาบ้า เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชนแออัดคลองเตย

กฤติยา (2546) ศึกษาเรื่องความเป็นชุมชนเข้มแข็งในตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าตัวแปรที่ใช้อธิบายความเข้มแข็งในชุมชน 12 ตัวแปร ประกอบด้วย รายได้ ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสารในชุมชน สถานการณ์ยาเสพติดในชุมชน การมีส่วนร่วมกิจกรรมพัฒนาในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ การให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล สภาพแวดล้อมในชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียง มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของตำบลต่ำ

อนุการ (2546) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการสายใยสัมพันธ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดของตำบลระหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการสายใยสัมพันธ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในตำบลระหาร อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อาชีพ ความคิดเห็นต่อตำรวจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการเคยเข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ ของสถานีตำรวจภูธรอำเภอบางบัวทอง มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการป้องกันปัญหาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชงชาติ (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับปานกลาง

ประวิทย์ (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำครอบครัวในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้า ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดริมคลองบางชื่อ ลาดพร้าว 46 พบว่า ผู้นำครอบครัวในชุมชนแออัดริมคลองบางชื่อ ลาดพร้าว 46 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาบ้าในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้า นั้น พบว่า ผู้นำครอบครัวในชุมชนแออัดริมคลองบางชื่อ ลาดพร้าว 46 ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้าในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำครอบครัว ได้แก่ เพศ อาชีพ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาบ้า

ศุภกิติ์ (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

อากร (2547) ศึกษาเรื่องบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติดตามความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ อาชีพ รายได้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดให้โทษ ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ส่วนระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ความรู้ความเข้าใจปัญหาชุมชน และประสบการณ์ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คมสัน (2548) ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเข้มแข็งกับการปลอดยาเสพติด ระหว่างตำบลคลองตะเคียนกับตำบลลำเภาลุ่ม อำเภอพระนครศรีอยุธยา พบว่า ชุมชนที่ปลอดยาเสพติดและชุมชนที่ไม่ปลอดยาเสพติดมีระดับความเข้มแข็งของการพึ่งตนเอง ภาวะผู้นำ เครือข่ายชุมชน และการบริหารจัดการที่ดี อยู่ในระดับปานกลาง เว้นแต่อุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความเข้มแข็งของชุมชนทั้งสองโดยรวม ทั้ง 5 ด้านแล้ว พบว่า ชุมชนที่ปลอดยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่าชุมชนที่ไม่ปลอดยาเสพติด เว้นแต่ อุดมการณ์ที่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และเมื่อเปรียบเทียบแต่ละด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำ มีค่าความแตกต่างระหว่างชุมชนที่ปลอดยาเสพติดกับชุมชนที่ไม่ปลอดยาเสพติดมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การบริหารจัดการที่ดี เครือข่ายชุมชน การพึ่งตนเอง และอุดมการณ์ ตามลำดับ

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ ได้นำเอาผลงานวิจัยของ อภิชาติ (2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้า ในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า เพศ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้า นอกจากนี้ ประวิทย์ (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำครอบครัวในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้า ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดริมคลองบางชื่อ ลาดพร้าว 46 พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้า สรุปได้ว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. อาชีพ ได้นำผลงานวิจัยของ อนุการ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการสายใยสัมพันธ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดของตำบลระหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการป้องกันปัญหาเสพติด นอกจากนี้ ประวิทย์ (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำครอบครัวในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้า ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดริมคลองบางชื่อ ลาดพร้าว 46 พบว่า อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำครอบครัวในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้า สรุปได้ว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. ระดับการศึกษา ได้นำผลงานวิจัยของ สุรพจน์ (2539) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาบ้าของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์

กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ สมเกียรติ (2541) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด พบว่า ระดับการศึกษาของข้าราชการตำรวจปราบปรามยาเสพติดที่ต่างกัน มีผลต่อการปฏิบัติงานต่างกัน สรุปได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. รายได้ ได้นำผลงานวิจัย เกียรติศักดิ์ (2536) ในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน การติดตามและการบำรุงรักษา นอกจากนี้ ปฤษฎา (2536) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน สรุปได้ว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ได้นำผลงานวิจัยของ ศุภกิติ (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน สรุปได้ว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

6. ปัจจัยด้านการได้รับข่าวสาร ได้นำเอาผลงานวิจัยของ อภิชาติ (2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้า ในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ แหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารยาบ้า นอกจากนี้ อนุการ (2546) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการสายใยสัมพันธ์ในการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในตำบลละหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติด สรุปได้ว่า การได้รับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

7. ปัจจัยด้านความรู้ ได้นำผลงานวิจัยของ สุรพจน์ (2539) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเอดส์ของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า ความรู้เกี่ยวกับปัญหาเอดส์ของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม นอกจากนี้

ประไพ (2545) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสำรวจชุมชนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสำรวจชุมชน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโครงการสำรวจชุมชน สรุปได้ว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

8. ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ได้นำเอาผลงานของ กรรณิกา (2524) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้มีอิทธิพลในระดับท้องถิ่นที่ชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กำนันซึ่งเป็นผู้นำชุมชน นอกจากนี้ ปฤษฎา (2536) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ สรุปได้ว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

9. ปัจจัยด้านความคาดหวังผลประโยชน์ ได้นำเอาผลงานของ ปฤษฎา (2536) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การคาดหวังผลตอบแทน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ มนตรี (2543) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง ประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล สรุปได้ว่า ความคาดหวังผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในส่วนของตัวเองแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งในด้านการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผล ได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) มาใช้ในการกำหนดตัวแปรตาม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง บทบาทของผู้นำชุมชน และความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง

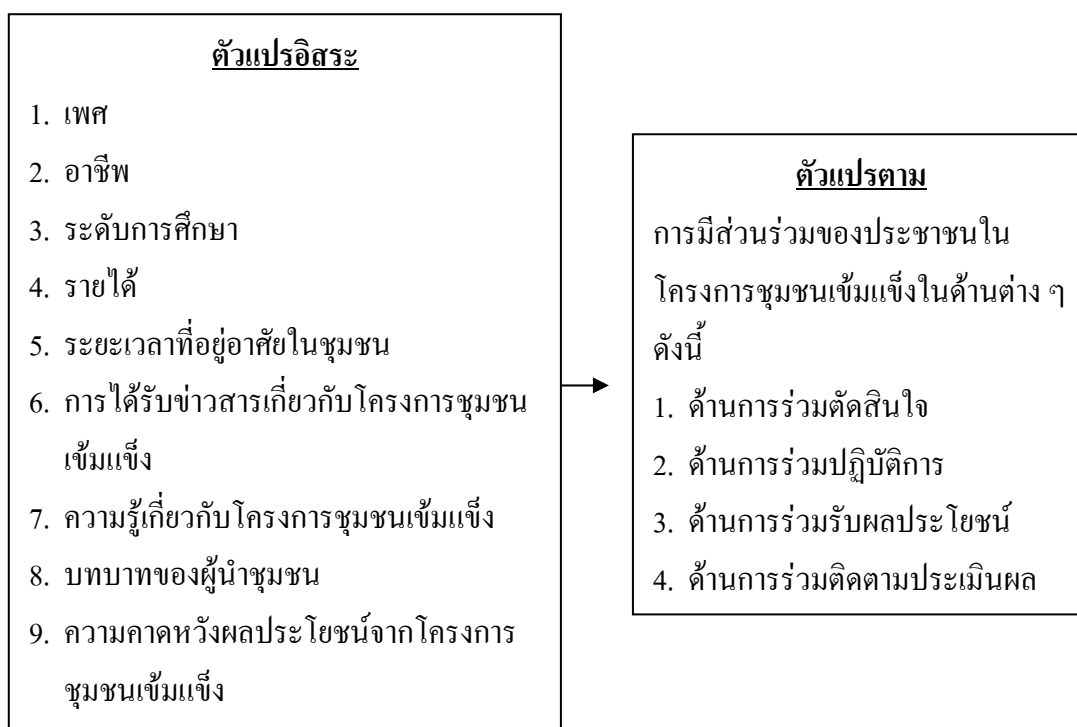
ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งโดยพิจารณาจากการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็งของ ชูชัย (2540) แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนของ Cohen and Uphoff (1980) แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารของ กันยา (2532) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ของ Bloom (1975) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของ Hersey and Blanchard (1996) แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังของ Sills (1968) จะเห็นได้ว่าตัวแปรซึ่งได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ปัจจัยด้านการได้รับข่าวสาร ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านความคาดหวังผลประโยชน์ ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังที่ได้มีผู้ทำการศึกษา อาทิ เกียรติศักดิ์ (2536) ปฤษฎา (2536) สุรพจน์ (2539) มนตรี (2543) ประไพ (2545) อภิชาติ (2545) อนุการ (2546) ประวิทย์ (2547) ศุภกิติ (2547) ในส่วนของตัวแปรตามได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) มากำหนดตัวแปรตาม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร มาสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ไว้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดของการวิจัยข้างต้นสามารถนำมากำหนดสมมติฐานในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ดังต่อไปนี้

1. เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
2. อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
3. ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
4. รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
6. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
7. ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
8. บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
9. ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

วิธีการและอุปกรณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบความสัมพันธ์และความเกี่ยวพันระหว่างตัวแปรด้วยการตั้งสมมติฐาน โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการศึกษา การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติด 14 หมู่บ้าน จำนวน 221 คน ในการประชุมประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (ประคอง, 2538: 11) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5

$$\text{แทนค่า} \quad \frac{221}{1 + 221(0.05)^2}$$

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 142 คน

การสุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 ทำการหาจำนวนประชากรที่ต้องการสุ่มในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม/ชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ดังนั้น การสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่เข้าร่วมใน โครงการชุมชนเข้มแข็งทั้ง 14 หมู่บ้านเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อนและจำนวน
สัดส่วนตัวอย่าง (ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง)

(หน่วย: คน)

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
หมู่บ้านม่วงโพรง	15	10
หมู่บ้านเขาหินซ้อน	16	10
หมู่บ้านแหลมเขาจันทร์	15	10
หมู่บ้านปรือวาย	17	11
หมู่บ้านหนองว่านเหลือง	15	10
หมู่บ้านหนองแสง	16	10
หมู่บ้านลำมหาชัย	15	10
หมู่บ้านหนองยายแจ่ม	16	10
หมู่บ้านกลางดง	16	10
หมู่บ้านเขาหน้ามอด	16	10
หมู่บ้านห้วยสำโรง	16	10
หมู่บ้านคลองตะเคียน	16	10
หมู่บ้านหนองเพียง	15	10
หมู่บ้านหนองปรือ	17	11

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2548)

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling) โดยพิจารณารายชื่อ
ประชาชนทั้งหมดที่เข้ารับการอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็งของแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 221
คน มาจับฉลากแบบคัดออกทีละหมู่บ้านตามจำนวนที่ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยไม่มีการทดแทน
(without replacement) ได้ตัวแทนหมู่บ้านละ 10 คน 12 หมู่บ้าน และ 11 คน 2 หมู่บ้าน โดยนำ
แบบสอบถามไปสอบถามตามจำนวนที่ได้ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิไว้จนครบ 142 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่เข้าร่วมใน โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบและเติมคำ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็ง ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

	<u>ข้อความเชิงบวก</u>	<u>ข้อความเชิงลบ</u>
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็งของประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

<u>ค่าเฉลี่ย</u>	<u>ระดับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง</u>
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	น้อย

ดังนั้นจะได้

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ลักษณะคำถามเป็นแบบใช่หรือไม่ใช่ (Yes-No question) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

	<u>ค่าคะแนน</u>
ตอบถูก	1
ตอบผิด	0

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งของประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{1 - 0}{3} = 0.33$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

<u>ค่าเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง</u>
0.67 – 1.00	มาก
0.34 – 0.66	ปานกลาง
0.00 – 0.33	น้อย

ดังนั้นจะได้

ค่าเฉลี่ย 0.00-0.33 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 0.34-0.66 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.67-1.00 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

	<u>ข้อความเชิงบวก</u>	<u>ข้อความเชิงลบ</u>
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับ
บทบาทของผู้นำชุมชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

<u>ค่าเฉลี่ย</u>	<u>ระดับบทบาทของผู้นำชุมชน</u>
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	น้อย

ดังนั้นจะได้

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายความว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีส่วนในการสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67 หมายความว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีส่วนในการสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00 หมายความว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีส่วนในการสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชน อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

	<u>ข้อความเชิงบวก</u>	<u>ข้อความเชิงลบ</u>
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

<u>ค่าเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความคาดหวังผลประโยชน์</u>
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	น้อย

ดังนั้นจะได้

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายความว่า ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งของประชาชน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67 หมายความว่า ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง
ของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00 หมายความว่า ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง
ของประชาชน อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งใน 4
ด้าน ได้แก่ การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการ การร่วมรับผลประโยชน์และการร่วมติดตาม
ประเมินผล โดยลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ เป็นประจำ
บางครั้ง ไม่เคยเลย โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

	<u>ข้อความเชิงบวก</u>	<u>ข้อความเชิงลบ</u>
เป็นประจำ	2	0
บางครั้ง	1	1
ไม่เคยเลย	0	2

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับการมี
ส่วนร่วมของประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{2 - 0}{3} = 0.66$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

<u>ค่าเฉลี่ย</u>	<u>ระดับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง</u>
1.34–2.00	มาก
0.67–1.33	ปานกลาง
0.00–0.66	น้อย

ดังนั้นจะได้

ค่าเฉลี่ย 0.00-0.66 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 0.67-1.33 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.34-2.00 หมายความว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทดสอบความแม่นยำตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability)

1. การหาความแม่นยำตรง (validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์, รศ.สุพัตรา จุณณะปิยะ และอ.ดร.อรนันท์ กลั่นทปฺระ เพื่อเป็นผู้ทำการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง แม่นยำตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และการใช้ภาษาเพื่อให้แบบสอบถามมีความแม่นยำตรงยิ่งขึ้น

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ (pre-test) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นรายข้อ (item analysis) โดยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) และหาความเชื่อมั่นรวมโดยวิธีการของ Kuder-Richardson's Method โดยใช้สูตร KR20 (วัลลภ, 2547: 118) และโดยวิธีการของ Cronbach's Alpha โดยใช้สูตร

Pearson's Product Moment Correlation Coefficient (บุญเรียง, 2533: 183-193) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ด้านการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7598
- 2.2 ด้านความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7276
- 2.3 ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8130
- 2.4 ด้านความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8014
- 2.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งในภาพรวม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8381

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. โดยการศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร ข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษา
2. โดยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างตามที่ได้จากการคัดเลือกด้วยตนเอง ทั้งหมดจำนวน 142 ชุด ซึ่งเก็บได้ทั้งสิ้นจำนวน 129 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.85 ของจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อนทั้งหมดจำนวน 142 คน จึงถือว่ามียกลุ่มตัวอย่าง 129 คน จากจำนวนประชากร 142 คน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามกระบวนการวิจัยแล้วเก็บแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้วได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามทั้งหมดแล้วนำมาลงรหัสและบันทึกด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ปัจจัยด้านการได้รับข่าวสาร ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
3. ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) ใช้หาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบกลุ่ม
4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้สำหรับหาความสัมพันธ์และทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบช่วงหรืออัตราส่วน โดยกำหนดระดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี, 2544: 316)
 - 4.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .71 - 1.00 เท่ากับ มีระดับความสัมพันธ์สูง
 - 4.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .31 - .70 เท่ากับ มีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง
 - 4.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .00 - .30 เท่ากับ มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ

กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ .05 และ .01

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และแบ่งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ส่วนที่ 4 บทบาทของผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 5 ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ส่วนที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนที่ 1 นี้เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละ ของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป
(n = 129)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	99	76.7
หญิง	30	23.3
อาชีพ		
เกษตรกรรวม	55	42.6
รับจ้าง	53	41.1
ค้าขาย	10	7.8
นักเรียน/นักศึกษา	7	5.4
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	1.6
อื่น ๆ	2	1.6
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	86	66.7
มัธยมศึกษา/ปวช.	38	29.5
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	5	3.9
ปริญญาตรี	0	0.0
รายได้ประจำต่อเดือน		
1,000 - 5,000 บาท	92	71.3
5,001 - 10,000 บาท	26	20.2
10,001 - 15,000 บาท	8	6.2
15,001 - 20,000 บาท	3	2.3
20,001 บาทขึ้นไป	0	0.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=129)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน		
1 - 7 ปี	14	10.9
8 - 14 ปี	11	8.5
15 - 21 ปี	24	18.6
22 - 28 ปี	24	18.6
29 - 35 ปี	21	16.3
36 ปีขึ้นไป	35	27.1
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ต่ำสุด 2 ปี		
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สูงสุด 60 ปี		
โดยเฉลี่ยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 26.23 ปี		

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 129 คน มีลักษณะของข้อมูลทั่วไป ดังนี้

1. เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.7) เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 23.3)
2. อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.6) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 41.1) รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 7.8) รองลงมาได้แก่นักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 5.4) ส่วนอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจและอื่น ๆ (ร้อยละ 1.6) เท่ากัน
3. ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.7) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. (ร้อยละ 29.5) ส่วนในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีผู้จบการศึกษา (ร้อยละ 3.9)

4. รายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.3) มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท รองลงมา มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 20.2) รองลงมาได้แก่ 10,001 - 15,000 บาท (ร้อยละ 6.2) และมีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท (ร้อยละ 2.3) ตามลำดับ

5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 27.1) มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 36 ปีขึ้นไป โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 26.23 ปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำสุด 2 ปี และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนสูงสุด 60 ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ประเภทของสื่อ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D	(n = 129)
								ระดับการได้รับข่าวสาร
1. การรับฟังวิทยุชุมชน	40 (31.0)	24 (18.6)	54 (41.9)	10 (7.8)	1 (0.8)	3.71	1.01	มาก
2. การตีพิมพ์ประกาศให้ประชาชนภายในชุมชนทราบ	30 (23.3)	41 (31.8)	49 (38.0)	9 (7.0)	0 (0.0)	3.71	.90	มาก
3. การประชุมกันภายในชุมชน	62 (48.1)	47 (36.4)	19 (14.7)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.31	.77	มาก
4. การพูดคุยข่าวสารภายในชุมชน	25 (19.4)	56 (43.4)	42 (32.6)	5 (3.9)	1 (0.8)	3.77	.83	มาก
5. สภากาแฟภายในชุมชน	14 (10.9)	25 (19.4)	39 (30.2)	45 (34.9)	6 (4.7)	2.97	1.08	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเภทของสื่อ						\bar{X}	S.D	ระดับการ ได้รับ ข่าวสาร
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
6. การทำกิจกรรม ร่วมกันภายในชุมชน	21 (16.3)	60 (46.5)	41 (31.8)	6 (4.7)	1 (0.8)	3.73	.81	มาก
7. การเผยแพร่ข้อมูล ของหน่วยงานของ รัฐระดับท้องถิ่น	23 (17.8)	57 (44.2)	33 (25.6)	15 (11.6)	1 (0.8)	3.67	.93	ปานกลาง
8. การอ่าน หนังสือพิมพ์	5 (3.9)	39 (30.2)	55 (42.6)	24 (18.6)	6 (4.7)	3.10	.90	ปานกลาง
9. การดูโทรทัศน์	36 (27.9)	69 (53.5)	23 (17.8)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.09	.69	มาก
10. หอกระจายเสียง ของชุมชน	44 (34.1)	42 (32.6)	32 (24.8)	7 (5.4)	4 (3.1)	3.89	1.04	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						3.69	.59	มาก

จากตารางที่ 3 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับการรับรู้ข่าวสารมากที่สุด คือ การประชุมกันภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาได้แก่การดูโทรทัศน์ ($\bar{X} = 4.09$) หอกระจายเสียงของชุมชน ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

ส่วนระดับการได้รับข่าวสารน้อยที่สุด คือ สภากาแฟภายในชุมชน ($\bar{X} = 2.97$) รองลงมาได้แก่ การอ่านหนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.10$) การเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง	ตอบถูก	ตอบผิด	\bar{X}	S.D	(n = 129)
					ระดับความรู้
1. ความเข้มแข็งของชุมชน คือ คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้	123 (95.3)	6 (4.7)	.95	.21	มาก
2. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ และร่วมประเมินผล	122 (94.6)	7 (5.4)	.95	.22	มาก
*3. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมร่วมกัน	69 (53.5)	60 (46.5)	.53	.50	ปานกลาง
4. สมาชิกในชุมชนควรมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนา คุณภาพของตนเอง และกลุ่ม	116 (89.9)	13 (10.1)	.90	.30	มาก
*5. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน	96 (74.4)	33 (25.6)	.74	.43	มาก
6. การรวมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน	119 (92.2)	10 (7.8)	.92	.26	มาก
7. สมาชิกในชุมชนควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม	120 (93.0)	9 (7.0)	.93	.25	มาก
8. สมาชิกกลุ่มต้องแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน	116 (89.9)	13 (10.1)	.90	.30	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง	ตอบถูก	ตอบผิด	\bar{X}	S.D	(n=129)
					ระดับ ความรู้
9. สมาชิกต้องมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง	119 (92.2)	10 (7.8)	.92	.26	มาก
*10. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมาย ร่วมกัน	65 (50.4)	64 (49.6)	.50	.50	ปาน กลาง
11. ระบบการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพมีส่วนทำ ให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้	118 (91.5)	11 (8.5)	.91	.28	มาก
*12. ผู้นำกลุ่มต้องมีความสามารถในการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการ ยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม	65 (50.4)	64 (49.6)	.50	.50	ปาน กลาง
13. สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรัก ความเอื้ออาทร และความสมานฉันท์ต่อกัน	125 (96.9)	4 (3.1)	.97	.17	มาก
*14. สมาชิกในกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมใน กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	65 (50.4)	64 (49.6)	.50	.50	ปาน กลาง
15. สมาชิกกลุ่มต้องมีความเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ไข ปัญหาและพึ่งตนเองได้	120 (93.0)	9 (7.0)	.93	.25	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม			.80	.15	มาก

* คำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 4 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = .80$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความรู้มากที่สุด คือ สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และความสามัคคีต่อกัน ($\bar{X} = .97$) รองลงมาได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน คือ คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ($\bar{X} = .95$) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ และร่วมประเมินผล ($\bar{X} = .95$) สมาชิกในชุมชนควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม ($\bar{X} = .93$) สมาชิกกลุ่มต้องมีความเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งตนเองได้ ($\bar{X} = .93$) สมาชิกต้องมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง ($\bar{X} = .92$) ตามลำดับ

ส่วนระดับความรู้น้อยที่สุด คือ ผู้นำกลุ่มต้องมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = .50$) รองลงมาได้แก่ ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมายร่วมกัน ($\bar{X} = .50$) สมาชิกในกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = .50$) ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{X} = .53$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทผู้นำชุมชน

บทบาทผู้นำชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D	(n = 129)	
								ระดับ	บทบาทผู้นำ
1. สนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการชุมชนเข้มแข็ง	61 (47.3)	59 (45.7)	9 (7.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.40	.61	มาก	
2. ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกรักท้องถิ่นของตนเอง	59 (45.7)	60 (46.5)	10 (7.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.38	.62	มาก	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

บทบาทผู้นำชุมชน								(n=129)
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D	ระดับบทบาทผู้นำ
3. มีส่วนในการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งแก่สมาชิก	52 (40.3)	69 (53.5)	7 (5.4)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.33	.61	มาก
4. มีบทบาทในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน	40 (31.0)	67 (51.9)	17 (13.2)	5 (3.9)	0 (0.0)	4.10	.76	มาก
*5. ไม่สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม	1 (0.8)	6 (4.7)	49 (38.0)	48 (37.2)	25 (19.4)	3.70	.86	มาก
6. ให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน	60 (46.5)	59 (45.7)	10 (7.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.39	.62	มาก
7. สร้างเป้าหมายร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม	47 (36.4)	75 (58.1)	7 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.31	.57	มาก
8. มีบทบาทในการนำงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่นมาพัฒนาชุมชน	59 (45.7)	58 (45.0)	10 (7.8)	2 (1.6)	0 (0.0)	4.35	.69	มาก
9. มีส่วนในการประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม	55 (42.6)	66 (51.2)	6 (4.7)	2 (1.6)	0 (0.0)	4.35	.64	มาก
10. มีบทบาทในการนำชุมชนไปสู่ความสำเร็จ	73 (56.6)	51 (39.5)	5 (3.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.53	.57	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.28	.47	มาก

* คำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 5 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีส่วนในการสร้างความสำเร็จของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนมากที่สุด คือ มีบทบาทในการนำชุมชนไปสู่ความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาได้แก่ สนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการชุมชนเข้มแข็ง ($\bar{X} = 4.40$) ให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.39$) ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกรักท้องถิ่นของตนเอง ($\bar{X} = 4.38$) ตามลำดับ

ส่วนระดับบทบาทของผู้นำชุมชนน้อยที่สุด คือ สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมาได้แก่ มีบทบาทในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.10$) สร้างเป้าหมายร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.31$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D	(n=129)
								ระดับความคาดหวัง
1. ทำให้ชุมชนของท่านน่าอยู่มากขึ้น	74 (57.4)	43 (33.3)	12 (9.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.48	.66	มาก
2. ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปหรือชุมชนอื่น ๆ	63 (48.8)	48 (37.2)	18 (14.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.35	.71	มาก
3. ทำให้ได้รับความเอาใจใส่จากหน่วยงานของรัฐมากขึ้น	55 (42.6)	50 (38.8)	24 (18.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.24	.74	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความคาดหวังผลประโยชน์จาก โครงการชุมชนเข้มแข็ง	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	\bar{X}	S.D	(n=129)
								ระดับ ความ คาดหวัง
4. ทำให้มีโอกาสรู้จักสนิท สนมกับเจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ	40 (31.0)	55 (42.6)	33 (25.6)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.04	.77	มาก
5. ทำให้คนในชุมชนเกิดความ สามัคคีร่วมสร้างประโยชน์ เพื่อชุมชน	71 (55.0)	43 (33.3)	15 (11.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.43	.69	มาก
6. ช่วยสร้างจิตสำนึกของ เยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด	77 (59.7)	36 (27.9)	16 (12.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.47	.70	มาก
7. ทำให้คนในชุมชนเกิดการ รวมกลุ่มในการทำกิจกรรม เพื่อชุมชน	47 (36.4)	65 (50.4)	11 (8.5)	6 (4.7)	0 (0.0)	4.19	.77	มาก
8. ทำให้ปัญหา ยาเสพติดใน ชุมชนลดลง	50 (38.8)	54 (41.9)	17 (13.2)	6 (4.7)	2 (1.6)	4.12	.91	มาก
9. ทำให้เพราะต้องการให้เป็น แบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ	45 (34.9)	57 (44.2)	23 (17.8)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.09	.85	มาก
10. ช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับ การป้องกันการแพร่ระบาดของ ของยาเสพติด	57 (44.2)	56 (43.4)	15 (11.6)	1 (0.8)	0 (0.0)	4.31	.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.27	.55	มาก

จากตารางที่ 6 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งมากที่สุด คือ ทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาได้แก่ ช่วยสร้างจิตสำนึกของเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ($\bar{X} = 4.47$) ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมสร้างประโยชน์เพื่อชุมชน ($\bar{X} = 4.43$) ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปหรือชุมชนอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

ส่วนระดับความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งน้อยที่สุด คือ ทำให้มีโอกาสรู้จักสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆของรัฐ ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาได้แก่ ทำเพราะต้องการให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.09$) ทำให้ปัญหาเสพติดในชุมชนลดลง ($\bar{X} = 4.12$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมตัดสินใจในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

(n = 129)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมตัดสินใจ	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย	\bar{X}	S.D	ระดับการ มีส่วนร่วม
1. ท่านได้ร่วมให้ข้อมูลสถานการณ์ ยาเสพติดในชุมชนเพื่อเลือกกิจกรรมที่ เหมาะสมสำหรับชุมชน	64 (49.6)	65 (50.4)	0 (0.0)	1.50	.50	มาก
2. ท่านพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ สมาชิกในชุมชนถึงความเป็นไปได้ของ โครงการในการแก้ไขปัญหาเสพติด ก่อนการเลือกดำเนินการตามโครงการ นั้น ๆ	42 (32.6)	87 (67.4)	0 (0.0)	1.33	.47	ปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมตัดสินใจ	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย			ระดับการ มีส่วนร่วม
				\bar{X}	S.D	
						(n=129)
3. ท่านได้เสนอแนะความคิดเห็นในการ วางแผนป้องกันการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดในชุมชน	39 (30.2)	90 (69.8)	0 (0.0)	1.30	.46	ปานกลาง
4. ท่านได้ร่วมประชุมในการวางแผน โครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติด ในชุมชน	76 (58.9)	53 (41.1)	0 (0.0)	1.59	.49	มาก
5. เมื่อท่านได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ของรัฐ ท่านจะนำไปพูดคุยหรือ ปรึกษาหารือกับสมาชิกในโครงการ ด้วยกัน	66 (51.1)	58 (45.0)	5 (3.9)	1.47	.57	มาก
6. กรณีที่ประชุมตัดสินใจเลือกแนวทางการ ป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนที่ไม่ สอดคล้องกับความต้องการของท่าน ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือ โต้แย้ง	40 (31.0)	77 (59.7)	12 (9.3)	1.22	.59	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนในการตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของงานในโครงการชุมชน เข้มแข็ง	61 (47.3)	68 (52.7)	0 (0.0)	1.47	.50	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม				1.41	.29	มาก

จากตารางที่ 7 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมตัดสินใจในระดับมาก ($\bar{X} = 1.41$) และสามารถจัดลำดับของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุดสามลำดับแรกได้ดังนี้ การร่วมประชุมในการวางแผนโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 1.59$) รองลงมาได้แก่ การร่วมให้ข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนเพื่อเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับชุมชน ($\bar{X} = 1.50$) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของงานในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ($\bar{X} = 1.47$) ตามลำดับ

ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ กรณีที่ประชุมตัดสินใจเลือกแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของท่าน ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้ง ($\bar{X} = 1.22$) รองลงมาได้แก่ การได้เสนอแนะความคิดเห็นในการวางแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 1.30$) และการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในชุมชนถึงความเป็นไปได้ของโครงการในการแก้ไขปัญหาเสพติดก่อนการเลือกดำเนินการตามโครงการนั้นๆ ($\bar{X} = 1.33$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมปฏิบัติการในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

(n = 129)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมปฏิบัติการ	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย	\bar{X}	S.D	ระดับการ มีส่วนร่วม
1. ท่านมีส่วนร่วมในการอบรมเยาวชนใน ชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติด	55 (42.6)	69 (53.5)	5 (3.9)	1.39	.56	มาก
2. ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการ แพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนโดย การปิดป้ายรณรงค์	50 (38.8)	72 (55.8)	7 (5.4)	1.33	.57	ปานกลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมปฏิบัติการ	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย			ระดับการ มีส่วนร่วม
				\bar{X}	S.D	
						(n=129)
3. ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการ แพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนโดย การให้คำแนะนำ	57 (44.2)	70 (54.2)	2 (1.6)	1.43	.52	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสเมื่อ สมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับ ยาเสพติด	39 (30.2)	77 (59.7)	13 (10.1)	1.20	.60	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสทั้ง ๆ ที่ ผู้กระทำผิดเป็นญาติ หรือคนรู้จักของ ท่าน	19 (14.7)	85 (65.9)	25 (19.4)	.95	.58	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนในการร่วมจับกุมสมาชิกใน ชุมชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	16 (12.4)	48 (37.2)	65 (50.4)	.62	.69	น้อย
7. ท่านได้ติดต่อประสานงานขอรับการ สนับสนุนงบประมาณ หรือวัสดุ อุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	14 (10.9)	77 (59.7)	38 (29.4)	.81	.60	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม				1.10	.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมปฏิบัติการในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.10$) และสามารถจัดลำดับของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุดสามลำดับแรกได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนโดยการให้คำแนะนำ ($\bar{X} = 1.43$)

รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอบรมเยาวชนในชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติด ($\bar{X} = 1.39$) การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนโดยการปิดป้ายรณรงค์ ($\bar{X} = 1.33$) ตามลำดับ

ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมจับกุมสมาชิกในชุมชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ($\bar{X} = .62$) รองลงมาได้แก่ การติดต่อประสานงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณ หรือวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ($\bar{X} = .81$) และการมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแส ทั้ง ๆ ที่ผู้กระทำผิดเป็นญาติ หรือคนรู้จักของท่าน ($\bar{X} = .95$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

(n = 129)						
การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย	\bar{X}	S.D	ระดับการ มีส่วนร่วม
1. ท่านได้ร่วมสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ ชุมชนด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของ ของยาเสพติด	61 (47.3)	68 (52.7)	0 (0.0)	1.47	.50	มาก
2. ท่านได้ร่วมสร้างสังคมในชุมชนให้ เป็นชุมชนที่น่าอยู่และปลอดภัย	71 (55.0)	57 (44.2)	1 (0.8)	1.54	.51	มาก
3. ท่านได้ร่วมพัฒนาสุขภาพของคนใน ชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติดอันนำไปสู่ สุขภาพที่ดี	71 (55.0)	57 (44.2)	1 (0.8)	1.54	.51	มาก
4. ท่านรู้สึกภูมิใจเมื่อโครงการดังกล่าว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านหรือคน ส่วนใหญ่ในชุมชน	98 (76.0)	31 (24.0)	0 (0.0)	1.76	.42	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย			ระดับการ มีส่วนร่วม
				\bar{X}	S.D	
						(n=129)
5. ท่านมีความรู้มากขึ้นจากการเข้าร่วมใน โครงการชุมชนเข้มแข็ง	78 (60.4)	49 (38.0)	2 (1.6)	1.59	.52	มาก
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้า ร่วมโครงการชุมชนเข้มแข็งไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	80 (62.0)	47 (36.4)	2 (1.6)	1.60	.52	มาก
7. ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นจากการป้องกันปัญหาเสพติดใน ชุมชน	93 (72.1)	34 (26.3)	2 (1.6)	1.71	.49	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม				1.60	.35	มาก

จากตารางที่ 9 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.60$) และสามารถจัดลำดับของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุดสามลำดับแรกได้ดังนี้ รู้สึกภูมิใจเมื่อโครงการดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านหรือคนส่วนใหญ่ในชุมชน ($\bar{X} = 1.76$) รองลงมาได้แก่ตนเองและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 1.71$) สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 1.60$) ตามลำดับ

ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ การร่วมสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ชุมชนด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ($\bar{X} = 1.47$) รองลงมาได้แก่ ท่านได้ร่วมสร้างสังคมในชุมชนให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่และปลอดภัยเสพติด ($\bar{X} = 1.54$) และท่านได้ร่วมพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติดอันนำไปสู่สุขภาพที่ดี ($\bar{X} = 1.54$) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมติดตามประเมินผลในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วน ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

(n = 129)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมติดตามประเมินผล	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย	\bar{X}	S.D	ระดับการ มีส่วนร่วม
1. ท่านได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบ ประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนิน กิจกรรมของโครงการ	38 (29.4)	85 (65.9)	6 (4.7)	1.25	.53	ปานกลาง
2. ท่านได้ร่วมพูดคุยกับสมาชิกโครงการ ชุมชนเข้มแข็งถึงผลการดำเนินงานของ โครงการ	64 (49.6)	65 (50.4)	0 (0.0)	1.50	.50	มาก
3. ท่านได้ปรึกษาหารือกับสมาชิกใน โครงการชุมชนเข้มแข็งด้วยกันเพื่อ ทบทวนผลการดำเนินการของโครงการ	49 (38.0)	80 (62.0)	0 (0.0)	1.38	.48	มาก
4. ท่านได้นำเอาปัญหา อุปสรรคที่พบเห็น ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ชุมชนเข้มแข็งมารายงานต่อสมาชิก โครงการเพื่อนำไปปรับปรุง	54 (41.9)	70 (54.2)	5 (3.9)	1.38	.56	มาก
5. ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อสมาชิก ในโครงการชุมชนเข้มแข็งเกี่ยวกับผล การปฏิบัติงานของโครงการว่าเป็นไป ตามแผนที่วางไว้หรือไม่	36 (27.9)	80 (62.0)	13 (10.1)	1.18	.59	ปานกลาง
6. ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อสมาชิก ในโครงการชุมชนเข้มแข็งเกี่ยวกับผล การปฏิบัติงานของโครงการว่าเป็นไป ตามแผนที่วางไว้หรือไม่	42 (32.6)	83 (64.3)	4 (3.1)	1.29	.52	ปานกลาง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการร่วมติดตามประเมินผล	เป็น ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย เลย	(n=129)		
				\bar{X}	S.D	ระดับการ มีส่วนร่วม
7. ท่านได้ร่วมติดตามผลการดำเนินงานใน การป้องกันปัญหาของยาเสพติดในชุมชน	92 (71.3)	37 (28.7)	0 (0.0)	1.71	.45	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม				1.38	.30	มาก

จากตารางที่ 10 โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมติดตามประเมินผลในระดับมาก ($\bar{X} = 1.38$) และสามารถจัดลำดับของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุดสามลำดับแรกได้ดังนี้ การร่วมติดตามผลการดำเนินงานในการป้องกันปัญหาของยาเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 1.71$) รองลงมาได้แก่ การร่วมพูดคุยกับสมาชิกโครงการชุมชนเข้มแข็งถึงผลการดำเนินงานของโครงการ ($\bar{X} = 1.50$) การนำเอาปัญหา อุปสรรคที่พบเห็นในการดำเนินกิจกรรมของโครงการชุมชนเข้มแข็งมารายงานต่อสมาชิกโครงการเพื่อนำไปปรับปรุง ($\bar{X} = 1.38$) ตามลำดับ

ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด คือ การร่วมเสนอความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้นำชุมชนว่าขั้นตอนใดในการดำเนินงานป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดควรปรับปรุง ($\bar{X} = 1.18$) รองลงมาได้แก่ การได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบประเมินผล ความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ($\bar{X} = 1.25$) และร่วมเสนอความคิดเห็นต่อสมาชิกในโครงการชุมชนเข้มแข็งเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโครงการว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ($\bar{X} = 1.29$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 สรุปลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราในด้านต่าง ๆ

(n = 129)		
การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง	\bar{X}	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการร่วมตัดสินใจ	1.41	มาก
2. ด้านการร่วมปฏิบัติการ	1.10	ปานกลาง
3. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	1.60	มาก
4. ด้านการร่วมติดตามประเมินผล	1.38	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	1.37	มาก

จากตารางที่ 11 โดยภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.37$) และสามารถเรียงลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ดังนี้

1. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 1.60$)
2. ด้านการร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 1.41$)
3. ด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 1.38$)
4. ด้านการร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X} = 1.10$)

ส่วนที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ในการศึกษาครั้งนี้ 9 ข้อ ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-Square และ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient ซึ่งปรากฏผลในตารางที่ 12 - 20 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง		รวม
	น้อย	มาก	
ชาย	51 (51.5)	48 (48.5)	99 (100.0)
หญิง	12 (40.0)	18 (60.0)	30 (100.0)
รวม	63 (48.8)	66 (51.2)	129 (100.0)

Chi-Square = 1.222, Sig = .269, df = 1

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 51.5) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก (ร้อยละ 48.5) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 60.0) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ร้อยละ 40.0)

จากผลการทดสอบสมมติฐาน คำนวณได้ค่า Chi-Square = 1.222 และค่า Sig = .269 ซึ่งมีค่ามากกว่า ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง		รวม
	น้อย	มาก	
เกษตรกร	20 (36.4)	35 (63.6)	55 (100.0)
รับจ้าง	31 (58.5)	22 (41.5)	53 (100.0)
อื่น ๆ	12 (57.1)	9 (42.9)	21 (100.0)
รวม	63 (48.8)	66 (51.2)	129 (100.0)

Chi-Square = 5.971, Sig = .051, df = 2

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 63.6) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ร้อยละ 36.4) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 58.5) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก (ร้อยละ 41.5) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 57.1) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก (ร้อยละ 42.9)

จากผลการทดสอบสมมติฐาน คำนวณ ได้ค่า Chi-Square = 5.971 และค่า Sig = .051 ซึ่งมีค่ามากกว่า ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง		รวม
	น้อย	มาก	
ประถมศึกษา	37 (43.0)	49 (57.0)	86 (100.0)
มัธยมศึกษา/ ปวช. และสูงกว่า	26 (60.5)	17 (39.5)	43 (100.0)
รวม	63 (48.8)	66 (51.2)	129 (100.0)

Chi-Square = 3.490, Sig = .062, df = 1

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 57.0) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ร้อยละ 43.0) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. และสูงกว่า มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 60.5) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก (ร้อยละ 39.5)

จากผลการทดสอบสมมติฐาน จำนวน ได้ค่า Chi-Square = 3.490 และค่า Sig = .062 ซึ่งมีค่ามากกว่า ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

รายได้ประจำต่อเดือน	การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง		รวม
	น้อย	มาก	
5,000 บาท และต่ำกว่า	43 (46.7)	49 (53.3)	92 (100.0)
5,001 บาทขึ้นไป	20 (54.1)	17 (45.9)	37 (100.0)
รวม	63 (48.8)	66 (51.2)	129 (100.0)

Chi-Square = .565, Sig = .452, df = 1

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำต่อเดือน 5,000 บาท และต่ำกว่า มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 53.3) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ร้อยละ 46.7) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำต่อเดือน 5,001 บาทขึ้นไป มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 54.1) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก (ร้อยละ 45.9)

จากผลการทดสอบสมมติฐาน จำนวน ได้ค่า Chi-Square = .565 และค่า Sig = .452 ซึ่งมีค่ามากกว่า ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง		รวม
	น้อย	มาก	
ต่ำกว่า 26 ปี	30 (50.8)	29 (49.2)	59 (100.0)
สูงกว่า 26 ปี	33 (47.1)	37 (52.9)	70 (100.0)
รวม	63 (48.8)	66 (51.2)	129 (100.0)

Chi-Square = .176, Sig = .675, df = 1

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่ำกว่า 26 ปี มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 50.8) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก (ร้อยละ 49.2) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนสูงกว่า 26 ปี มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 52.9) และมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ร้อยละ 47.1)

จากผลการทดสอบสมมติฐาน คำนวณ ได้ค่า Chi-Square = .176 และค่า Sig = .675 ซึ่งมีค่ามากกว่า ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตัวแปร	r	p
1. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมตัดสินใจ	.357**	.000
2. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมปฏิบัติการ	.326**	.000
3. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมรับผลประโยชน์	.512**	.000
4. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการติดตามประเมินผล	.380**	.000
ค่าเฉลี่ยรวม	.500**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 17 พบว่า โดยภาพรวมของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = .500$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้นเมื่อมีการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตัวแปร	r	p
1. ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมตัดสินใจ	-.132	.135
2. ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมปฏิบัติการ	-.252**	.004
3. ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมรับผลประโยชน์	.023	.798
4. ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการติดตามประเมินผล	-.106	.232
ค่าเฉลี่ยรวม	-.152	.086

จากตารางที่ 18 พบว่า โดยภาพรวมของความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 8 บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตัวแปร	r	p
1. บทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมตัดสินใจ	.307**	.000
2. บทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมปฏิบัติการ	.084	.343
3. บทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมรับผลประโยชน์	.301**	.001
4. บทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการติดตามประเมินผล	.274**	.002
ค่าเฉลี่ยรวม	.297**	.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 19 พบว่า โดยภาพรวมของบทบาทผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r = .297$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้นเมื่อบทบาทของผู้นำชุมชนมีมากขึ้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 9 ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตารางที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ตัวแปร	r	p
1. ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมตัดสินใจ	.288**	.001
2. ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมปฏิบัติการ	.144	.102
3. ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการร่วมรับผลประโยชน์	.507**	.000
4. ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการติดตามประเมินผล	.425**	.000
ค่าเฉลี่ยรวม	.427**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 20 พบว่า โดยภาพรวมของความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r = .427$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระดับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้นเมื่อมีความคาดหวังเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อวิจารณ์

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ได้นั้นผู้วิจัยมีข้อวิจารณ์ ดังนี้

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งจากแหล่งข่าวสารในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นที่ประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งในระดับมาก ได้แก่ การประชุมกันภายในชุมชน การดูโทรทัศน์ หอกระจายเสียงของชุมชน การพูดคุยข่าวสารภายในชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน การรับฟังวิทยุชุมชน การติดประกาศให้ประชาชนภายในชุมชนทราบ ส่วนแหล่งข่าวสารที่ประชาชนได้รับข่าวสารในระดับปานกลาง ได้แก่ สภากาแฟภายในชุมชน การอ่านหนังสือพิมพ์ และการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งได้รับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมรับจ้างทั่วไป ทำให้ไม่มีเวลาและโอกาสในการรับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่น และจับกลุ่มพูดคุยกันเกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนี้อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งอาจจะไม่ให้ความสนใจต่อสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ หรือมีสาเหตุมาจากการไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย ทำให้ไม่สามารถอ่านหนังสือได้ ทำให้โอกาสที่จะได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ จึงมีค่อนข้างน้อย

ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งในระดับมาก ได้แก่

1. สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และความสมานฉันท์ต่อกัน
2. ความเข้มแข็งของชุมชน คือ คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

3. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ และร่วมประเมินผล
4. สมาชิกในชุมชนควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม
5. สมาชิกในกลุ่มต้องมีความเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งตนเองได้
6. สมาชิกต้องมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง
7. การรวมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน
8. ระบบการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพมีส่วนทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้
9. สมาชิกในชุมชนควรมีสติในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาคุณภาพของตนเองและกลุ่ม
10. สมาชิกต้องแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน
11. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน

ส่วนประเด็นที่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็งน้อยที่สุด ได้แก่

1. ผู้นำกลุ่มต้องมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยจำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม
2. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยจำเป็นต้องมีเป้าหมายร่วมกัน
3. สมาชิกในกลุ่มจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
4. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยจำเป็นต้องทำกิจกรรมร่วมกัน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาชนบางส่วนขาดการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็ง เพราะประชาชนที่เข้าร่วมใน โครงการอยู่ในวัยทำงาน ส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพ โดยจะเป็นอาชีพเกษตรกรรม ไร่จ้างทั่วไป ต้องทำงานหนัก มีภาระรับผิดชอบมาก หรือต้องเดินทางไปทำงานตั้งแต่เช้ากลับถึงบ้านในตอนกลางคืน ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการ ซึ่งความรู้นั้นจะเกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรม การที่ประชาชนในโครงการบางส่วนขาดการเข้าร่วมอบรมหรือการปฏิบัติงานตามโครงการร่วมกัน จึงส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินการ โครงการชุมชนเข้มแข็ง จึงเป็นสาเหตุให้ประชาชนบางส่วนขาดความรู้เกี่ยวกับ โครงการชุมชนเข้มแข็ง

บทบาทของผู้นำชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในระดับมาก โดยเฉพาะมีบทบาทในการนำชุมชนไปสู่ความสำเร็จ สนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการชุมชนเข้มแข็ง ให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน และส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกรักท้องถิ่นของตนเอง เป็นต้น ส่วนประเด็นที่ผู้นำชุมชนมีบทบาทน้อยที่สุด ได้แก่ ความสามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ อีกทั้งบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน หรืออาจมีความคิดว่าการทำงาน หรือการดำเนินงานต่าง ๆ ในโครงการเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชน ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของโครงการ ทำให้ประชาชนขาดแรงจูงใจและแรงกระตุ้นในการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการตามที่ผู้นำชุมชนชักชวนหรือ โน้มน้าว

ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นที่ประชาชนมีความคาดหวังเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งในระดับมาก ได้แก่ ทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น ช่วยสร้างจิตสำนึกของเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมสร้างประโยชน์เพื่อชุมชน และทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปหรือชุมชนอื่น ๆ ส่วนประเด็นที่ประชาชนมีความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งน้อยที่สุด ได้แก่ ทำให้มีโอกาสรู้จักสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ และทำเพราะต้องการให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความรักความผูกพันอยู่กับชุมชนของตนเอง ในการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งนั้น ส่วนหนึ่งคือต้องการผลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมที่ทำ เช่น ต้องการให้ชุมชนของตนน่าอยู่มากขึ้น ทำให้ปัญหา ยาเสพติดในชุมชนลดลง ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมสร้างประโยชน์เพื่อชุมชน มากกว่าทำให้มีโอกาสรู้จักสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ และต้องการให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ด้านการร่วมวางแผน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมตัดสินใจในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดทำโครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันในการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็ง ประกอบกับประชาชนในชุมชนมีความรักความผูกพันต่อชุมชนของตนต้องการให้ชุมชนของตนน่าอยู่มากขึ้น และปลอดภัยจากยาเสพติด จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมตัดสินใจมาก

ด้านการร่วมปฏิบัติการ

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมปฏิบัติการในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาชนมีหน้าที่การทำงานที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวัน เช่น เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และงานประจำอื่น ๆ จึงทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมปฏิบัติการน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เพราะต้องแบ่งเวลาไปประกอบอาชีพเสียส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถเข้าร่วมปฏิบัติการในกิจกรรมของโครงการชุมชนเข้มแข็งได้เต็มที่ นอกจากนี้ประชาชนบางส่วนอาจจะขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในโครงการชุมชนเข้มแข็งในบางเรื่อง เช่น การมีส่วนร่วมในการร่วมจับกุมสมาชิกในชุมชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในด้านการร่วมปฏิบัติการ

ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมรับผลประโยชน์ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาชนมีความต้องการให้ตนเองและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน อีกทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น จึงทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมรับประโยชน์มากที่สุด

ด้านการร่วมติดตามประเมินผล

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมติดตามประเมินผลในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประชาชนมีความรักความผูกพันกับชุมชนของตนเอง ต้องการให้ชุมชนของตนปลอดจากยาเสพติด จึงมีความสนใจที่จะร่วมติดตามผลการดำเนินงานของโครงการชุมชนเข้มแข็งว่ามีการดำเนินการเป็นอย่างไร เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ เพื่อที่จะนำเอาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในโครงการชุมชนเข้มแข็งมาปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้ชุมชนของตนปลอดจากยาเสพติด จึงทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้านการร่วมติดตามประเมินผลมาก

การศึกษาวิจัยนี้ ได้ทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด 9 สมมติฐาน ปรากฏผลการศึกษา เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3 สมมติฐาน และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 6 สมมติฐาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็มีสิทธิและเสรีภาพในด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกัน การใช้ชีวิตประจำวันในกิจกรรมต่าง ๆ ของชายและหญิงไม่ค่อยมีความแตกต่างกันและสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนก็ไม่แตกต่างกันมากนัก ส่งผลให้การตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีอิสระเท่าเทียมกัน ฉะนั้นการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการชุมชนเข้มแข็งนั้นเพศชายหรือเพศหญิงก็สามารถร่วมกันทำและทำได้จนประสบความสำเร็จ

สมมติฐานที่ 2 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการ

ที่บุคคลหรือครอบครัวใดจะเข้ามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งนั้น อาชีพไม่ได้เป็นตัวกำหนด แต่เป็นลักษณะที่ใคร ๆ ก็สามารถเข้าร่วมได้ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดก็ตาม หากเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วม

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาไม่มีส่วนที่จะทำให้เป็นข้อกำหนดในการฝึกอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็งว่าต้องมีระดับการศึกษาที่สูงหรือต่ำอย่างไร ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ทุกระดับการศึกษาด่างก็มีความสนใจ มีความรักความผูกพันที่จะปกป้องดูแลชุมชนของตนเองหรือเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งคล้าย ๆ กัน หรืออาจเป็นเพราะประชาชนมีระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากนักจึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ใกล้เคียงกัน อีกทั้งในการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งใคร ๆ ก็สามารถทำได้ไม่ว่าจะมีรายได้มากหรือน้อย เพราะประชาชนจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง และการมีส่วนร่วมในโครงการจะเน้นการเสียสละเวลา และการเสียสละแรงงานมากกว่า เพราะต้องการให้ประชาชนได้เกิดความรักท้องถิ่นของตนเอง

สมมติฐานที่ 5 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนแม้ว่าจะมีระยะเวลาที่แตกต่างกันก็มีความสนใจหรือสามารถที่จะเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เมื่อมีโครงการชุมชนเข้มแข็งหรือกิจกรรมการพัฒนาที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ก็ย่อมที่จะเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่นกัน ซึ่งจากปัญหาของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงภัยของยาเสพติด และทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการชุมชนเข้มแข็ง

สมมติฐานที่ 6 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากย่อมตระหนักถึงภัยร้ายจากยาเสพติดที่จะเข้ามาแพร่ระบาดในชุมชนของตนเอง อาจจะทำให้เกิดความกลัวและไม่อยากให้ยาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดในชุมชนของตน จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

สมมติฐานที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความเข้มแข็งของชุมชน การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งในการดูแลปัญหาของชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่เสมอ และความรักความผูกพันที่มีต่อชุมชนของคนในชุมชน จึงส่งผลให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมมติฐานที่ 8 บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งได้รับการแนะนำและชักชวนจากผู้นำชุมชนมากกว่าประชาชนที่เห็นว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทน้อย ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนถือเป็นแบบอย่างและให้ความเชื่อถือ เมื่อได้รับการแนะนำหรือชักชวนประชาชนในชุมชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

สมมติฐานที่ 9 ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งนั้น ส่วนหนึ่งคือต้องการผลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการหรือกิจกรรมที่ทำ เช่น ต้องการให้ชุมชนของตนน่าอยู่มากขึ้น ทำให้ปัญหาเสพติดในชุมชนลดลง ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมสร้างประโยชน์เพื่อชุมชน เป็นต้น จึงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนที่เข้าร่วมอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน จำนวน 221 คน จากหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน ที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยเสถียร โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling) โดยพิจารณารายชื่อประชาชนทั้งหมดที่เข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งของแต่ละหมู่บ้าน มาจับฉลากแบบคัตออกทีละหมู่บ้านตามจำนวนที่ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยได้ตัวแทนหมู่บ้านละ 10 คน 12 หมู่บ้าน และ 11 คน 2 หมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 142 คนซึ่งเก็บได้ทั้งสิ้นจำนวน 129 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.85 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จึงถือว่ามีการสุ่มตัวอย่าง 129 คน จากจำนวนประชากร 142 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลไปทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (statistical software) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ค่าไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 129 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 76.7) และเพศหญิง (ร้อยละ 23.3) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 42.6) รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 41.1) อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 7.8) นักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 5.4) อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 1.6) และอื่น ๆ (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 66.7) รองลงมาจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. (ร้อยละ 29.5) และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีผู้จบการศึกษา (ร้อยละ 3.9) ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่น้อยกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 71.3) รองลงมามีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 20.2) รองลงมาได้แก่ 10,001 - 15,000 บาท (ร้อยละ 6.2) และมีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท (ร้อยละ 2.3) ตามลำดับ และส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 36 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 27.1) โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 26.23 ปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำสุด 2 ปี และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนสูงสุด 60 ปี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ซึ่งประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยการประชุมกันภายในชุมชน ($\bar{X} = 4.31$) มากที่สุด ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งโดยทางสภากาแฟภายในชุมชน ($\bar{X} = 2.97$) นี้น้อยที่สุด

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = .80$) ซึ่งประชาชนมีความรู้ในเรื่องที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และความสมานฉันท์ต่อกัน ($\bar{X} = .97$) มากที่สุด ส่วนในเรื่องที่ผู้นำกลุ่มต้องมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มโดยต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม ($\bar{X} = .50$) ประชาชนมีความรู้น้อยที่สุด

4. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน โดยภาพรวมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีส่วนในการสร้างความสำเร็จของชุมชนอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 4.28$) ซึ่งผู้นำชุมชนมีบทบาทในการนำชุมชนไปสู่ความสำเร็จมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ผู้นำชุมชนสามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ($\bar{X} = 3.70$) ตามลำดับ

5. ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) ซึ่งประชาชนมีความคาดหวังในเรื่องของการทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น ($\bar{X} = 4.48$) ส่วนความคาดหวังผลประโยชน์ในเรื่องของการทำให้มีโอกาสรู้จักสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ($\bar{X} = 4.04$) นั้นประชาชนมีความคาดหวังน้อยที่สุด

6. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งของ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.37$) และสามารถเรียงลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1.) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 1.60$) 2.) ด้านการร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 1.41$) 3.) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 1.38$) 4.) ด้านการร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X} = 1.10$) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง บทบาทของผู้นำชุมชน และความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา ในส่วนของ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 21 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	ค่า นัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไป ตาม สมมติฐาน
1. เพศ	.269		✓
2. อาชีพ	.051		✓
3. ระดับการศึกษา	.062		✓
4. รายได้	.452		✓
5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	.675		✓
6. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง	.000**	✓	
7. ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง	.086		✓
8. บทบาทของผู้นำชุมชน	.001**	✓	
9. ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชน เข้มแข็ง	.000**	✓	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจัดให้มีสภากาแฟหมู่บ้าน การเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานของรัฐระดับ

ท้องถิ่น และการสนับสนุนให้ประชาชนอ่านหนังสือพิมพ์มากขึ้น ซึ่งทั้งหมดเป็นประเภทของสื่อที่ประชาชนได้รับข่าวสารต่ำที่สุด นอกจากนี้ภาครัฐควรใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน หรือการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งจากพื้นที่ต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นตัวอย่างในการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรมีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน โดยให้มีการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งแก่ชาวบ้านเป็นประจำ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น

3. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรให้การอบรมผู้นำชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การบริหารงานในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ให้ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสนับสนุนงานเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง หากผู้นำมีความรู้ความเข้าใจดี ย่อมส่งผลให้ประชาชนในโครงการมีความรู้ความเข้าใจดีด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ควรปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน หรือมีผลประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีแรงกระตุ้นที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมในโครงการชุมชนเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

4. จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งมีส่วนร่วมในด้านการร่วมปฏิบัติการน้อยที่สุด โดยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมจับกุมสมาชิกในชุมชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยที่สุด ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมากขึ้น โดยการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนให้เห็นถึงภัยร้ายแรงของยาเสพติดและควรมีการจัดให้มีการฝึกอบรมยุทธวิธีในการปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำ เช่น การอบรมการฝึกในการตรวจค้น การฝึกในการใช้กุญแจมือ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5. หน่วยงานของรัฐในทุกระดับ ควรให้ความสำคัญอย่างจริงจังในเรื่องปัญหาของยาเสพติด โดยให้มีการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งในทุกพื้นที่ของประเทศ ซึ่งในชุมชนที่มีการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งควรมีการประชุมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของยาเสพติดอย่าง

สมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่องภัยร้ายของยาเสพติด เพื่อสร้างให้ชุมชนปลอดภัยจากปัญหาของยาเสพติด ซึ่งจะนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับโครงการชุมชนเข้มแข็งในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาของยาเสพติดในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาในระดับภาพรวม
2. ควรมีการศึกษาถึงแรงจูงใจหรือผลตอบแทนที่ประชาชนใน โครงการชุมชนเข้มแข็งควรได้รับ
3. ควรมีการศึกษาและประเมินประสิทธิภาพของกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ โครงการชุมชนเข้มแข็ง ว่ามีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมในโครงการชุมชนเข้มแข็งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งต่อไป
4. การแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติ จุดเริ่มต้นของการแก้ไขอยู่ที่สถาบันครอบครัว ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของยาเสพติด
5. ควรมีการศึกษาผลสำเร็จของโครงการชุมชนเข้มแข็ง

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2542. **ประชาคมอำเภอ.** (อัดสำเนา)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. 2548. **ข้อมูลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.** (Online). Available: www.thailocaladmin.go.th.

กรรณิกา ชมดี. 2524. **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กันยา สุวรรณแสง. 2532. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น.

กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530. **การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร: สภาคาทอติกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

กฤษฎา บุญชัย. 2542. **ประชาคมรากหญ้า ขบวนการคนกล้า สร้างบ้าน วันใหม่.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

กฤติยา ชัยศิริ. 2546. **ความเป็นชุมชนเข้มแข็งในตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี. 2536. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คมสัน ศรีจิว, ร.ต.อ. 2548. **การศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเข้มแข็งกับการปลอดยาเสพติดระหว่างตำบลคลองตะเคียนกับตำบลลำไทร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** สารนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526. การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.
- จำนง พรายแยมแจ. 2535. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม (ตาม กระบวนการทางวิทยาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ. 2515. จิตวิทยาการรับรู้และเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูชัย ศุภวงศ์. 2540. แนวคิด พัฒนาการ และข้อพิจารณาเกี่ยวกับประชาสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เทพนิมิตการพิมพ์
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. 2525. คำบรรยายประกอบวิชาสังคมวิทยาชนบทขั้นสูง. กรุงเทพมหานคร: สาขาพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2540. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทรงศักดิ์ คุ่มไชนะ. 2534. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. 2541. ต้นฉบับร่างวิกฤติสังคมไทย 2540 กับบทบาทวิทยาการกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดเวทีประชาคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาการฝึกหัดครูสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

- ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์. 2526. “การพัฒนาชุมชน: วิธีระดมการมีส่วนร่วมของชาวชุมชน” นิตยสาร ประชาสงเคราะห์. (26 กรกฎาคม-สิงหาคม 2526): 15.
- ชงชาติ รอดคลองตัน, พ.ต.ท. 2547. การมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดของสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร. สารนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรพงษ์ แก้วหาญ. 2543. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. ขอนแก่น: ศูนย์ฝึกอบรมและ พัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ธีรยุทธ บุญมี. 2547. ประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร.
- นวลจันทร์ กุลประเสริฐ. 2541. ความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำของประมงจังหวัด. เอกสารทางวิชาการฉบับที่ 6/2541. กรมประมง, กรุงเทพมหานคร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2527. จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. “กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน พัฒนาชุมชน”. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาก การพิมพ์.
- บุญนาค ตีวกุล. 2543. ชนบทไทย: การพัฒนาสู่ประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2533. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS. กรุงเทพมหานคร: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์การพิมพ์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. 2539. “ทัศนะบางประการในเรื่องสภาตำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน”. น. 81-91. ในทิวทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.

- ประคอง กรรณสูตร. 2538. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐ์ มะกรูดทอง, พ.ต.อ. 2543. การสร้างเขตปลอดภัยเสพติดในชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี
ชุมชนริมคลองลาดพร้าวภาวนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประนอม สโรชมาน. 2524. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประไพ ถุภย์วิดี, ร.ต.อ.หญิง. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ
สำรวจชุมชนของสถานีตำรวจนครบาลเมืองปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. ทศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ประวิทย์ สุทธิเรืองอรุณ, ร.ต.อ. 2547. การมีส่วนร่วมของผู้นำครอบครัวในการป้องกันการกระทำ
ผิดเกี่ยวกับยาบ้า: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนแออัดคลองบางซื่อ ลาดพร้าว 46. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประเวศ ะสี. 2540. เศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเอง ความเข้มแข็งจากฐานล่าง: หมอประเวศชี้ทาง
พ้นวิกฤต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- ปรัชญา เวสารัชช์. 2528. รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนา
ชนบท. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปฤษฎา บุญเจือ. 2536. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของโครงการประสาน
ความร่วมมือทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.

- พัชรี สีโรรส และคณะ. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์. 2530. พฤติกรรมองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม. 2541. ประชาคมตำบล: หมายเหตุจากนักคิด. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ไพศาล หวังพานิชย์. 2526. การวัดผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- มนตรี เทอดธีระกุล. 2543. การมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- เขาวดี วิบูลย์ศรี. 2540. การวัดผลและการสร้างแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ. 2533. จิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- รัจรี นพเกตุ. 2539. จิตวิทยาทั่วไป เรื่อง การรับรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ปรกาศพริก.
- ลือชัย ศรีเงินยวง และ ผาสุข เอกวานิช. 2540. ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา (สาธารณสุข) ชนบท. เอกสารประกอบการเสวนากาแฟของกลุ่มสังคมศาสตร์สาธารณสุข.

- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2531. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลลภ ลำพวย. 2547. เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุภกิติ์ ไชยสาร, ร.ต.ท. 2547. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สนธยา พลศรี. 2533. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮ้าส์.
- สมเกียรติ แสงสิงสร, พ.ต.ท. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2526. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. 2540. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สมยศ นาวิการ. 2543. การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพัฒนา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2543. การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สงวน นิตยารัมพงศ์ และ สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ. 2540. ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่ออนาคตไทย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ไทย.

สุชา จันทน์เอม. 2540. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุชาติ อรุณวุฒิมวงส์. 2543. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเพื่อพัฒนาชนบท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุณีย์ ชีรดากร. 2525. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2536. **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ**. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.

สุนันท์ คัลโกสุม. 2524. “การวัดพฤติกรรมด้านความรู้และการคิด”. น.4-15. **เอกสารวิชาการโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม**. (อัดสำเนา)

สุภาณี สนดิรัตน์ และคณะ. 2529. “การรับรู้ (Perception)”. น.164. ใน **จำรอง เงินดี และ ทิพวัลย์ สุรินยา (บรรณาธิการ)**. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภาพ ฉัตรารภรณ์. 2534. **การสอนคหกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ไทศาลศิลป์การพิมพ์.

สุมิตร คุณานุกร. 2523. **หลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ชวนการพิมพ์.

สุรพจน์ พิสุทธีวงส์, พ.ต.ท. 2539. **การมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาบ้าของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรางค์ จันทน์เอม. 2524. **จิตวิทยาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543. **กรอบวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 9**. (อัดสำเนา)

- สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2541. **ประชาคมอำเภอ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ.** ม.ป.ท.
- อนุการ ธรรมวิจารณ์, พ.ต.ท. 2546. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการสายใยสัมพันธ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดของตำบลระหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน. 2548. **แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.** (อัดสำเนา)
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. 2542. **ส่วนร่วมที่มีโชอิฐ: ความหมายของประชาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิชาติ โพธิจันทร์, ร.ต.ท. 2545. **การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชนแออัดคลองเตย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อากร สุธาบัณฑิตพงศ์. 2547. **บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด: กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทัย คุลเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. 2540. **เสริมความแข็งแรงให้ตำบลจากวิถีคิดสู่วิถีปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุทัย หิรัญโต. 2524. **ประมุขศิลป์ ศิลปะการเป็นผู้นำ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.
- Agbayani, J.A. 1974. **Popular Participation in Community Development in the Philippines.** Manila: University of the Philippines.
- Bloom, B.S. 1965. **Taxonomy of Educational Objectives, Handbook 1: Cognitive Domain.** New York: David Mokay Company, Inc.

- Clay, R. 1988. **Chambers English Dictionary**. Great Britain: Bunay Suffolk Ltd.
- Cohen, J.M. and N.T. Uphoff. 1977. "Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity". **World Development**. (8 January 1977): 324-328.
- De Cecco, J.P. 1968. **The Psychology of Learning and Instruction**. Englewood Cliffs N.J.:Prentice – Hall, Inc.
- Fiedler, F.E. 1967. **A Theory of Leadership Effectiveness**. New York: McGraw-Hill.
- Hersey, P and Blanchard, K.H. 1996. **Management of Organization Behavior**. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Kasperson, R.E. 1974. **Participation Decentralization and Advocacy Planning**. Resource Paper No.25. Association of American Geographers, Washington D.C. 253 p.
- Mathews, David. 1996. **Elements of a Strong Society and Healthy Public Life**. Dayton, Ohio: Kettering Foundation.
- Oxford University. 1989. **The Oxford English Dictionary Second Edition Volume Oxford**. Oxford: Oxford University.
- Putnam, Robert. 1993. **Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy**. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Ramos L.A.A and L.B. Fletcher. 1982. **Planning for Rural Development with Popular Participation**. Iowa: Department of Economics, Iowa State University.
- Sills, D.L. 1968. **International Encyclopedia of the Social Sciences**. New York: the Macmillan Company.

Smith, David. 1994. "State of Asian Peoples: A Report (SAPR)" **Introduction of Development.**

Canada: Mapview Press.

Stogdill, R.M. 1981. **Handbook of Leadership.** New York: The free Press.

United Nations, Department of International Economic and Social Affairs. 1981. **Popular**

Participation: An Inquiry into Power, Conflict and Social Change Geneva.

UNRISD 's Research Note, Geneva. 35 p.

Vroom, V.H. 1970. "Industrial Social Psychology". **Management and Motivation.**

Hammond: Penquin Book Ltd.

WHO/UNICEF. 1978. **Report of the International Conference on Primmary Health Care.**

n.p. 25 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง
- ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน
- ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง
- ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างหรือเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อาชีพ	☐ เกษตรกรรม	☐ รับจ้าง
	☐ ค้าขาย	☐ นักเรียน/นักศึกษา
	☐ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ อื่นๆ ระบุ.....
3. ระดับการศึกษา	☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษา/ปวช.
	☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	☐ ปริญญาตรี
	☐ อื่นๆ ระบุ.....	

4. รายได้ประจำต่อเดือน 1,000 - 5,000 บาท 5,001 - 10,000 บาท
 10,001 - 15,000 บาท 15,001 - 20,000 บาท
 20,001 บาทขึ้นไป

5. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ (นับถึงปี พ.ศ 2548) รวม.....ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ประเภทของสื่อ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การรับฟังวิทยุชุมชน					
2. การติดประกาศให้ประชาชน ภายในชุมชนทราบ					
3. การประชุมกันภายในชุมชน					
4. การพูดคุยข่าวสารภายใน ชุมชน					
5. สภากาแฟภายในชุมชน					
6. การทำกิจกรรมร่วมกันภายใน ชุมชน					
7. การเผยแพร่ข้อมูลของ หน่วยงานของรัฐระดับ ท้องถิ่น					
8. การอ่านหนังสือพิมพ์					
9. การดูโทรทัศน์					
10. หอกระจายเสียงของชุมชน					

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความรู้ของท่าน

ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง	ใช่	ไม่ใช่
1. ความเข้มแข็งของชุมชน คือ คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้		
2. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ และร่วมประเมินผล		
3. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมร่วมกัน		
4. สมาชิกในชุมชนควรมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนา คุณภาพของตนเอง และกลุ่ม		
5. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน		
6. การรวมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน		
7. สมาชิกในชุมชนควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม		
8. สมาชิกกลุ่มต้องแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน		
9. สมาชิกต้องมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง		
10. ชุมชนเข้มแข็งได้โดยไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมายร่วมกัน		
11. ระบบการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพมีส่วนทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้		
12. ผู้นำกลุ่มต้องมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม		
13. สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรัก ความเอื้ออาทร และ ความสมานฉันท์ต่อกัน		
14. สมาชิกในกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง		
15. สมาชิกกลุ่มต้องมีความเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งตนเองได้		

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน

คำชี้แจง ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในประเด็นต่อไปนี้
 มากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

บทบาทของผู้นำชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการชุมชนเข้มแข็ง					
2. ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกรักท้องถิ่นของตนเอง					
3. มีส่วนในการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งแก่สมาชิก					
4. มีบทบาทในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน					
5. ไม่สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม					
6. ให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน					
7. สร้างเป้าหมายร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม					
8. มีบทบาทในการนำงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่นมาพัฒนาชุมชน					
9. มีส่วนในการประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม					
10. มีบทบาทในการนำชุมชนไปสู่ความสำเร็จ					

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังผลประโยชน์ในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

คำชี้แจง ผลที่ท่านคาดหวังว่าจะได้รับ หรือจะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งในด้านต่างๆ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความคาดหวังของท่าน

ความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ทำให้ชุมชนของท่านน่าอยู่มากขึ้น					
2. ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปหรือชุมชนอื่น ๆ					
3. ทำให้ได้รับความเอาใจใส่จากหน่วยงานของรัฐมากขึ้น					
4. ทำให้มีโอกาสรู้จักสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆของรัฐ					
5. ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีร่วมสร้างประโยชน์เพื่อชุมชน					
6. ช่วยสร้างจิตสำนึกของเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด					
7. ทำให้คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมเพื่อชุมชน					
8. ทำให้ปัญหายาเสพติดในชุมชนลดลง					
9. ทำเพราะต้องการให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่น ๆ					
10. ช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการป้องกันแพร่ระบาดของยาเสพติด					

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยเสถียร

การมีส่วนร่วมของประชาชน	เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
ด้านการร่วมตัดสินใจ			
1. ท่านได้ร่วมให้ข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนเพื่อเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับชุมชน			
2. ท่านพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในชุมชนถึงความเป็นไปได้ของโครงการในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดก่อนการเลือกดำเนินการตามโครงการนั้นๆ			
3. ท่านได้เสนอแนะความคิดเห็นในการวางแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน			
4. ท่านได้ร่วมประชุมในการวางแผนโครงการชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยเสถียรในชุมชน			
5. เมื่อท่านได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ท่านจะนำไปพูดคุยหรือปรึกษากับสมาชิกในโครงการด้วยกัน			
6. กรณีที่ประชุมตัดสินใจเลือกแนวทางการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในชุมชนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของท่าน ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้ง			
7. ท่านมีส่วนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของงานในโครงการชุมชนเข้มแข็ง			
ด้านการร่วมปฏิบัติ			
8. ท่านมีส่วนร่วมในการอบรมเยาวชนในชุมชนให้ห่างไกล ยาเสพติด			
9. ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนโดยการปิดป้ายรณรงค์			

การมีส่วนร่วมของประชาชน	เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
10. ท่านมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน โดยการให้คำแนะนำ			
11. ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสเมื่อสมาชิกในชุมชน มีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด			
12. ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแส ทั้ง ๆ ที่ผู้กระทำผิดเป็นญาติ หรือคนรู้จักของท่าน			
13. ท่านมีส่วนในการร่วมจับกุมสมาชิกในชุมชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ			
14. ท่านได้ติดต่อประสานงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณ หรือวัสดุอุปกรณ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ			
ด้านการร่วมรับผลประโยชน์			
15. ท่านได้ร่วมสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ชุมชนด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด			
16. ท่านได้ร่วมสร้างสังคมในชุมชน ให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่และปลอดยาเสพติด			
17. ท่านได้ร่วมพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติด อันนำไปสู่สุขภาพที่ดี			
18. ท่านรู้สึกภูมิใจเมื่อโครงการดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านหรือคนส่วนใหญ่ในชุมชน			
19. ท่านมีความรู้มากขึ้นจากการเข้าร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง			
20. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการชุมชนเข้มแข็งไปใช้ในชีวิตประจำวันได้			
21. ท่านและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน			

การมีส่วนร่วมของประชาชน	เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
<p>ด้านการร่วมติดตามประเมินผล</p> <p>22. ท่านได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ</p>			
<p>23. ท่านได้ร่วมพูดคุยกับสมาชิกโครงการชุมชนเข้มแข็งถึงผลการดำเนินงานของโครงการ</p>			
<p>24. ท่านได้ปรึกษาหารือกับสมาชิกในโครงการชุมชนเข้มแข็งด้วยกันเพื่อทบทวนผลการดำเนินการของโครงการ</p>			
<p>25. ท่านได้นำเอาปัญหา อุปสรรคที่พบเห็นในการดำเนินกิจกรรมของโครงการชุมชนเข้มแข็งมารายงานต่อสมาชิกโครงการเพื่อนำไปปรับปรุง</p>			
<p>26. ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้นำชุมชนว่าขั้นตอนใดในการดำเนินงานป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดควรปรับปรุง</p>			
<p>27. ท่านได้ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อสมาชิกในโครงการชุมชนเข้มแข็งเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโครงการว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่</p>			
<p>28. ท่านได้ร่วมติดตามผลการดำเนินงานในการป้องกันปัญหาของยาเสพติดในชุมชน</p>			

ภาคผนวก ข
คะแนนการจัดกลุ่มย่อย

ตารางผนวกที่ ข1 แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง

คะแนน	จำนวน (n = 129)	ร้อยละ (100.0)
17.00	2	1.6
22.00	3	2.3
23.00	4	3.1
28.00	2	1.6
30.00	2	1.6
31.00	7	5.4
32.00	5	3.9
33.00	4	3.1
34.00	4	3.1
35.00	3	2.3
36.00	7	5.4
37.00	10	7.8
38.00	10	7.8
39.00	6	4.7
40.00	7	5.4
41.00	10	7.8
42.00	3	2.3
43.00	10	7.8
45.00	6	4.7
46.00	9	7.0
47.00	1	0.8
48.00	4	3.1
49.00	6	4.7
51.00	1	0.8
53.00	1	0.8
54.00	2	1.6
$\bar{X} = 38.52$	S.D. = 7.39	

คะแนนต่ำกว่า 38.52 เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งน้อย จำนวน 63 คน
คะแนนสูงกว่า 38.52 เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งมาก จำนวน 66 คน

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แสดงวิธีหาค่าความเชื่อมั่นของความรู้ในโครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้สูตร KR 20 ซึ่งได้จากการทดลองใช้แบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ได้ดังนี้

สูตร KR 20 ในการคำนวณที่ใช้หาค่าความเชื่อมั่น

$$r_{tt} = k \left\{ \frac{1 - \sum pq}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	คือ ค่าความเชื่อมั่น
	k	คือ จำนวนข้อของคำถาม
	p	คือ ค่าความยากของคำถามในแต่ละข้อ
	q	คือ $1-p$
	$\sum pq$	คือ ผลรวมของผลคูณค่าความยากรายข้อ(p) กับ q
	S^2	คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมดที่ได้จากการทดสอบโดย

$$S^2 = \frac{\sum X^2}{n} - \frac{(\sum X)^2}{n}$$

โดยค่าคะแนนของแต่ละชุดคำถามตั้งแต่ชุดที่ 1-30 มีดังนี้

14	14	15	15	15	15	15	14	9	13
15	10	14	10	4	14	12	14	15	15
15	15	12	9	12	15	12	15	12	7

ซึ่งมีค่าความแปรปรวนรวมของคะแนนทั้งหมด (S^2) = 7.51 และได้ค่า $\sum pq = 2.46$ โดยได้แสดงการกำหนดค่า p (ค่าความยากรายข้อ) และ q ของคำถามในแต่ละข้อตั้งแต่ข้อ 1-15 ดังตาราง

ตารางผนวกที่ ค1 การกำหนดค่าความยากรายข้อของคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโครงการ
ชุมชนเข้มแข็ง

ข้อ	p	q	pq
1	0.2	0.8	0.16
2	0.2	0.8	0.16
3	0.3	0.7	0.21
4	0.3	0.7	0.21
5	0.1	0.9	0.09
6	0.1	0.9	0.09
7	0.2	0.8	0.16
8	0.2	0.8	0.16
9	0.3	0.7	0.21
10	0.2	0.8	0.16
11	0.2	0.8	0.16
12	0.2	0.8	0.16
13	0.3	0.7	0.21
14	0.2	0.8	0.16
15	0.2	0.8	0.16
Σpq			2.46

แทนค่าในสูตร KR20

$$\begin{aligned}
 r_{tt} &= 15 / (15-1) \{1 - (2.46/7.51)\} \\
 &= (1.07) (1-0.32) \\
 &= (1.07) (0.68) \\
 &= .7276
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณโดยใช้สูตร KR20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามเกี่ยวกับความรู้ใน
โครงการชุมชนเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนมสารคาม
จังหวัดฉะเชิงเทราเท่ากับ .7276

ตารางผนวกที่ ค2 ค่าความเชื่อมั่นของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง
ในภาพรวม

Item	Corrected Item	Alpha if
	Total Correlation	Item Deleted
1	.3610	.7510
2	.4724	.7325
3	.4967	.7288
4	.4066	.7424
5	.3622	.7479
6	.4328	.7388
7	.3611	.7509
8	.4438	.7380
9	.4338	.7384
10	.5166	.7288

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 30

Alpha = .7598

ตารางผนวกที่ ค3 ค่าความเชื่อมั่นของบทบาทผู้นำชุมชนในภาพรวม

Item	Corrected Item	Alpha if
	Total Correlation	Item Deleted
1	.3922	.8116
2	.3939	.8066
3	.7408	.7669
4	.6150	.7835
5	.5407	.7908
6	.5686	.7874
7	.4047	.8061
8	.4379	.8036
9	.5121	.7952
10	.3958	.8069

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 30

Alpha = .8130

ตารางผนวกที่ ค4 ค่าความเชื่อมั่นของความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการชุมชนเข้มแข็ง
ในภาพรวม

Item	Corrected Item	Alpha if
	Total Correlation	Item Deleted
1	.5091	.7800
2	.4258	.7898
3	.4013	.7920
4	.4689	.7848
5	.4087	.7912
6	.6087	.7666
7	.4106	.7932
8	.4579	.7860
9	.5329	.7771
10	.6693	.7778

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 30

Alpha = .8014

ตารางผนวกที่ ๕ ค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมในโครงการชุมชนเข้มแข็งในภาพรวม

Item	Corrected Item	Alpha if
	Total Correlation	Item Deleted
1	.1553	.8401
2	.5064	.8274
3	.2189	.8371
4	.2128	.8388
5	.7573	.8158
6	.0812	.8449
7	.1997	.8374
8	.2114	.8371
9	.2169	.8371
10	.4534	.8295
11	.1417	.8386
12	.1269	.8403
13	.1847	.8376
14	.1043	.8419
15	.3405	.8337
16	.6371	.8201
17	.7952	.8101
18	.1533	.8383
19	.7002	.8166
20	.1533	.8383
21	.1533	.8383
22	.5205	.8283
23	.1627	.8407
24	.4776	.8313
25	.6358	.8232

ตารางผนวกที่ คร (ต่อ)

Item	Corrected Item	
	Total Correlation	Alpha if Item Deleted
26	.2189	.8371
27	.3870	.8345
28	.7461	.8160

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 30

Alpha = .8381

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นายวราห์ เงินประดิษฐ์

วัน เดือน ปีที่เกิด

วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526

สถานที่เกิด

จังหวัดระยอง

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์